

Caïssa *Nieuws*

Lydia! Hoe lang nog?

- *Internationaal Meester Jasel López in Spanje*
- *Michaël Wunnink geeft geheimen prijs*
- *Met mondkapjes minder remises?*
- *Acteren achter het schaakbord*
- *Bij Sierk Kanis giert de adrenaline door het lijf*
- *Op bezoek bij Paul Keres*

CaïssaNieuws is het cluborgaan
van schaakvereniging Caïssa,
opgericht 1 mei 1951

Redactie
Tony Lith
Wim Suyderhoud

Vormgeving
Angelo Spiler

Kopij
caissanieuws@gmail.com

Clublokaal
Huis van de Wijk Lydia, Roelof
Hartplein 2, Amsterdam

Contact
caissa.amsterdam@gmail.com

Website
www.caissa-amsterdam.nl

Van de makers 3

CAÏSSANEN

Geheugen, spreek... 5
Jaap Tanja

**Een foto van een mooie
dag**

Daar gebeurt iets 10
Wim Suyderhoud

Partij van de turnus
Spanning en chaos 12
Alje Hovenga

Wie is die schaker?
Henk Verkuyl 18
Wim Suyderhoud

STUDIE

**De favoriete opening
van...**
Michaël Wunnink 20
Tony Lith

Combinaties 25
Arno Bezemer

IN DEN VREEMDE

Paul Kerese Malemaja
**Een pelgrimage naar
Tallinn** 22
Tejo Hagen

TOERNOOIEN

**Caïssaan bovenaan
in Wijk aan Zee** 26
Sierk Kanis

**I Cerrado Cidade de
Lugo de Xadrez** 28
Jasel Lopez

HOOFD- & BIJZAKEN

**Acteren achter het
schaakbord** 31
Paul van der Sterren

TERZIJDE

**In de voetsporen van
Michail Tal?** 11
Tony Lith

**Oscar Aurelio Ignacia:
de Schrik van Het Hok** 35
Tony Lith

De klok lóópt
De archiefduik (3) 37
Willem Grünbauer

**Over de loper als sleutel
tot schaaktermen** 38
Henk Verkuyl

**Remises, stress en milieu-
vervuiling** 41
Jos van Ommeren

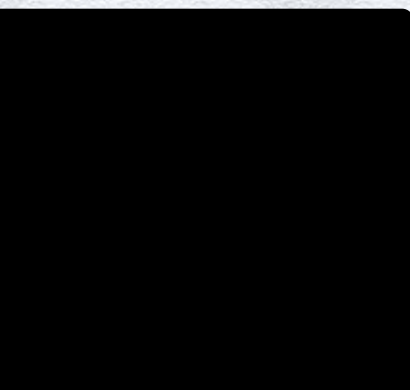
CN-connect
Weronica en Kacper 43

U zult wel gedacht hebben: wat is het toch stil in het redactielokaal van Caïssa-Nieuws. Al een tijdje geen teken van leven waargenomen. En inderdaad, het was daar lange tijd doodstil – en vrijwel leeg. Hier en daar lag een vergeeld a-4tje, een exemplaar van InDesign for Dummies, er stond een overjarige computer en er zwierven nog wat goede voornemens rond. Pijnlijk! Wordt Caïssa niet omschreven als de levendigste club van Nederland? Gelukkig bleef in een vergeten hoekje een waakvlammetje branden dat, door schaakvriendschap aangewakkerd tot een vlammende ambitie, ertoe heeft geleid dat u, al dan niet in isolatie, op de hoogte kunt blijven van het wel en wee van onze vereniging in deze bange tijden.

Ook in 2020 was de Nieuwjaarsborrel in Huize Lydia een groot succes. Voorzitter Peter van Vlis

zette uiteen hoe de stand van zaken is met betrekking tot de huisvesting van Caïssa. Aanvankelijk zag het er somber uit, maar nadat de krachten van alle gedupeerde gebruikers van Lydia waren verenigd, ziet de toekomst er nu toch wat rooskleuriger uit. Jasel López demonstreerde op leerzame wijze een mooie winstpartij. Arno Bezemer verraste ons allen door, geflankeerd door het duo Kanis/Suyderhoud, de jaren '60 te doen herleven. Jan van der Pouw kwam weer met intrigerend schaak. De jonge David Kooi maakte indruk met zijn magnifieke interpretatie van twee delen uit Debussy's Children's Corner.

Maurice Aué

Frans Oranje

Gerold Huter

Zonder dat er sprake is van opzet komt in dit nummer de voorbije tijd vaak aan de orde. Willem Grünbauer neemt opnieuw een duik in het verleden. Ex-penningmeester Jaap Tanja verlaat helaas onze vereniging. In zijn melancholisch getinte bijdrage neemt hij een duik in zijn schoenendoos met partijnotaties en memoreert met weemoed de namen van de tegenstanders die verdwenen zijn in die onpeilbare leegte. Bij zijn nieuwe Nijmeegse club zal hij worden herenigd met erelid (voor het leven) Dennis Breuker.

Ook is er aandacht voor zesvoudig clubkampioen Oscar Aurelio Ignacio. We portretteren Henk Verkuyl. Deze gaat als taalkundige met grote nauwkeurigheid in op de definities van schaaktermen in het woordenboek. Eveneens uit de wetenschappelijke hoek komt de bijdrage van Jos van Ommeren, die een onverwachte relatie belicht tussen mileuverontreiniging en stress. Fijnstof tot nadenken! Wereldreiziger Tejo Hagen voert ons mee op zijn pelgrimage naar een plek in Estland waar de herinnering aan Paul Keres (1916-1975) op bijzondere wijze levend wordt gehouden. Michaël Wunnink negeerde op ons verzoek de privacy-wetgeving en legt uit waarom het Nimzo-Indisch zijn favoriete opening is. Paul van der Sterren komt met een korte cursus acteren: doen alsof je neus bloedt, om later des te venijniger toe te slaan! Sierk Kanis overkwam in Wijk aan Zee iets geheel anders: hij aanschouwde een mirakel dat zich op zijn bord voltrok. Alje Hovenga selecteerde uit de twaalf door clubleden op de website gepubliceerde partijen de partij van de turnus. Van span-

Jeanne Potters

ning en chaos bij Wim Nijenhuis – Cees Visser tot een ronduit criminele zet van Francis Lessmann.

Tot slot memoreren wij de Caïssapersoonlijkheden die recent het definitieve mat hebben ervaren. Onze aimabele oud-voorzitter, -penningmeester en erelid Frans Oranje, de enigszins mysterieuze Maurice Aué (wiens nagedachtenis wij eren door, in overeenstemming met zijn nadrukkelijke wens, geen afbeelding van hem te tonen), de knotsgekke Jeanne Potters en de markante Gerold Huter.

Pas goed op uzelf.

De redactie behoudt zich het recht voor om ongepaste bijdragen of reacties te weigeren. Bijdragen zijn ongepast wanneer ze discrimineren, aanzetten tot haat of als er beledigend taalgebruik in voorkomt. Verder weigert de redactie teksten met expliciete seksuele referenties.

Geheugen, spreek...

Jaap Tanja

Ruim 26,5 jaar, van 1993 tot februari 2020, ben ik lid geweest van Caïssa. De eerste kleine twintig jaren als Amsterdammer, de laatste zeven jaar als Nijmegenaar. Dat ik – verhuisd naar en wonende in het verre Nijmegen sinds eind 2012 – lid bleef van deze mooie Amsterdamse schaakvereniging kwam omdat ik drie aaneengesloten dagen bleef werken in Amsterdam. Om het heen en weer reizen te beperken sliep ik maandag- en dinsdagnacht in de logeerkamer van mijn zus in Amsterdam-Nieuw West. Daar is nu een eind aan gekomen, want mijn arbeidscontract is per 3 februari 2020 beëindigd; ik ben met pensioen. De Amsterdamse Westertoren heb ik definitief verruild voor de Nijmeegse Stevenstoren. Dat is de belangrijkste en eigenlijk enige reden dat ik mijn lidmaatschap van Caïssa heb opgezegd, want om nu alleen voor het schaken van Nijmegen naar Amsterdam te komen is ook weer zo wat.

Bijna 27 jaar, dat is een lange tijd. Waarom ben ik lid geworden en wat heb ik op de club al die tijd gedaan? Ik moet eens flink gaan graven in mijn herinneringen. Dat geheugen van mij is niet mijn sterkste kant, er zitten wel

eens wat gaten in. Maar gelukkig heb ik twee hulpmiddelen, de online editie van alle nummers van CaïssaNieuws (CN) die allemaal op de website van de club te vinden zijn. Plus een schoenendoos met notaties van partijen die ik heb gespeeld. In totaal om en nabij 550 partijen, de meeste uit de interne competitie, een aantal van externe wedstrijden. Niet alle notaties heb ik in de loop der jaren in die schoenendoos gestopt; van de eerste paar jaar heb ik geen enkele partij bewaard. Bovendien: sommige notatiebriefjes heb ik verscheurd of verfrommeld, meestal uit frustratie. Grrr... weer zo'n stomme, volstrekt onnodige fout... Mijn ergste nederlagen en grootste stomiteiten zijn dus niet langer reproduceerbaar, in ieder geval niet door mij.

■ Tegenwicht

In 1993 ben ik ben lid geworden, het jaar waarin ik veertig jaar oud werd. Mijn beweegreden? Ik kan het moeilijk precies terughalen, maar weet bijna zeker dat ik in dat jaar sterk de behoefte had aan iets leuks, iets vrolijks, iets om de zinnen te verzetten. Nooit eerder was ik lid geweest van een schaakclub, wel schaakte ik vroeger op school en daarna thuis, met en tegen vrienden. 1993 was het jaar dat

mijn beide ouders erg ziek waren. Ik zat flink in de mantelzorg zoals dat nu heet; eerst mijn vader en een paar weken later mijn moeder zijn in de laatste maanden van dat jaar overleden, vlak na elkaar. Waarschijnlijk als tegenwicht tegen zoveel treurnis heb ik bedacht om een avond in de week vrolijk te gaan schaken, op een club. De dinsdag was voor mij de meest geschikte avond en zo kwam ik bij Caïssa terecht.

In de tweede helft van de jaren negentig heb ik nog drie (of vier, dat weet ik niet) jaar in het bestuur van Caïssa gezeten, als penningmeester. Ik heb het opgewekt gedaan, schreef alle inkomsten en uitgaven keurig op in het grote ouderwetse kasboek dat ik van Piet Jonkman (later wilde hij niet langer Piet maar Tijmen worden genoemd) had overgenomen. Maar dat penningmeesterschap vond ik niet bijster leuk. Je mocht de halve dinsdagavond achter clubleden aanlopen – mailen kon nog niet – die weigerden om hun contributie te betalen. Ik geloof dat Pold dat nu beter heeft georganiseerd,

ook bij mij, of de sfeer niet zou veranderen. Niets is minder waar gebleken. Nu denkt gelukkig niemand meer in termen van Euwianen en Caïssanen, maar als je de lijst namen van sv Euwe van ruim tien jaar geleden bekijkt, lijkt die verdacht veel op de namenlijst van Caïssa nu. En de logische gevolgen van een mooi groot huis en een goed huwelijk: veel nageslacht! Oftewel een bloeiende jeugdafdeling waar heel schakend Nederland jaloers op kan zijn.

■ Uit de oude doos

"Maar Jaap, wat zit er nu eigenlijk wel in die schoenendoos van jou? Kun je ons dáár over bijpraten?", hoor ik een enkele lezer vragen. Die schoenendoos heb ik eerst maar eens geordend, de 550 partijen gerangschikt op jaar (je moet toch wat als pensionado...). Van een paar partijen – zelfs van hele oude, gek genoeg – heb ik vaag nog een beeld in mijn hoofd, van de meeste andere helemaal niet (zelfs de naam van mijn tegenstander roept niet altijd een herinnering op). Als ik een paar partijen probeer na te spelen, kom ik er achter dat ik vaak slordig heb genoteerd. Niet echt handig. De eerste jaren van mijn schaakcarrière bij Caïssa heb ik als witspeler vaak de Bird-opening (1.f4) gespeeld, met wisselend succes. Toen ik daar genoeg van had en te vaak vast kwam te zitten in gesloten stellingen (waar ik een hekel aan kreeg), ben ik overgeschakeld op 1.e4 en dat speel ik eigenlijk nog steeds. Dat verveelt nooit en levert

door de bank genomen meer open partijen op. Veel Koningsgambiet zit er tussen, Siciliënen, Schots, van die dingen.

Met zwart heb ik een aantal jaar de zogeheten 'Zwarte Leeuw' gespeeld. Ik had een boek gekocht over deze altijd en overal toepasbare opening voor zwart en de basisprincipes uit mijn hoofd geleerd. Het is een ogenschijnlijk sloe-me opening, doch je kunt er je tegenstander wel mee verrassen. En het leverde niet zelden – na aanvankelijk afwachtend schuiven in de opening – wilde partijen op. Arno en Alje heb ik er nog een keer mee verslagen in hun duo-simultaan (Arno heeft die partij heel sportief in CN gepubliceerd), maar je kunt er ook flink de mist mee ingaan. Een paar vrolijke – maar volstrekt willekeurig gekozen! – voorbeelden om dit te illustreren; eerst eentje hoe de Zwarte Leeuw per se niet moet.

Diederik Gerritsen – Jaap Tanja

Interne competitie, 14 sept. 2010

1.e4 d6 2.d4 Pf6 3.Pc3 Pbd7 4.f4 e5 5.Pf3 exf4? 6.Lxf4 Le7 7.Ld3 h6 8.0-0 Pf8 9.De2 g5 10.Lg3 Pg6

Wit heeft al zijn stukken logisch ontwikkeld; ik heb op de automatische piloot de zwarte leeuw stelling bereikt. Maar zwart staat technisch al verloren. Met een paar krachtzetten zakt de leeuw door z'n poten.

11.e5 Ph5 12.Lxg6 Pxd3 13.Lxf7† Kd7 14.e6† Kc6 15.Db5# 1-0

De hele partij doet mij nu behoorlijk pijn aan de ogen; zo slecht speelde ik soms. Echt een kip-zonder-kop partij. Maar gelukkig had een van mijn tegenstanders ook wel eens een opvallende off-day en kon ik mijn leeuw laten grommen en brullen.

Paul van Beukering – Jaap Tanja

Interne competitie, 17 sept. 2013

1.c4 d6 2.g3 Pf6 3.Lg2 e5 4.Pc3 Pbd7 5.d3 h6 6.e4 Le7 7.Pge2 Pf8 8.0-0

Normaal speelde ik hier altijd g5, maar omdat wit zo weinig druk zet, liet ik dat hier waarschijnlijk achterwege.

8...Pg6 9.b4 h5 10.h4 Ld7 11.Ld2 Dc8 12.Pd5 Pxd5 13.cxd5 Lxh4 14.gxh4 Pxd4 15.Lh1 Lh3 16.Te1 Lg4 17.Da4† Kf8 18.Pg3 Lf3

19.Kh2 Dg4 20.Tg1

Te3 is veel beter!

20...Lxh1 21.Dd1 Pf3†
 22.Kxh1 Dh3# 0-1

Sorry Paul... Een jeugdzonde, zullen we maar zeggen. De eerlijkheid gebiedt me om erbij te vertellen dat ik van Paul in de loop der jaren meer verloren dan gewonnen heb.

Adrenaline

Bladerend, digitaal, in de nummers van CN en in de papieren notaties in mijn schoenendoos, moet ik opnieuw denken aan de beginjaren in het Oranjehuis. In de beginperiode kwam ik na afloop regelmatig stuiterend van de adrenaline thuis. De eerste paar uur kon ik dan echt niet slapen. Of ik nu gewonnen of verloren had maakte eigenlijk niet veel uit. Vandaag de dag stroomt die adrenaline een stuk minder hard door mijn lijf. Ik kan nog steeds wel

moest spelen. Je kleren stonken er naar. Ik weet nog dat ik me een tijdlang speciaal verkleetde in kleren die toch in de was moesten als ik naar het Oranjehuis toog.

Van de 550 partijen uit mijn schoenendoos heb ik er natuurlijk maar een handjevol vlug nagespeeld (anders ben ik daar de helft van het eerste jaar van mijn pensioen mee bezig). Wat ik hier dus uit mijn papieren geheugen opgraaf is redelijk toevallig bij elkaar geharkt. Op sommige notaties heb ik aantekeningen gemaakt. "Onverdiend!", staat er dan bij, of "Grrrrr...". De leukste partijen zijn natuurlijk de totaal onverwachte overwinningen. Zo wist ik een keer – voor de interne bekercompetitie die we toen hadden – met een beetje geluk een punt te drukken tegen Enrico in een van mijn kant lang niet slecht gespeelde Siciliaan. Enrico pakt het allemaal iets te afwachtend aan.

Txa2 32.c6 Ta1† 33.Kg2
 Tc1 34.Lb5 Tc3 35.Te4 Tc5

En dat mag niet, want wit kan torenruil afdwingen met daarna een schaakje, waarna de pion door kan lopen.

36.Tc4 Txc4 37.Lxc4†

En zwart geeft op. 1-0

Doch met mij kun je – ook in de Siciliaanse contreien – alle kanten op. Een van mijn specialiteiten is namelijk het in één klap, met één zet, weggeven van de partij, getuige het volgende pijnlijke miniatuurtje.

Jaap Tanja – Enrico Vroombout
 Interne bekercompetitie,
 30 oktober 2007

1.e4 c5 2.Pf3 d6 3.d4 cxd4
 4.Pxd4 Pf6 5.Pc3 g6 6.Lc4
 Lg7 7.0-0 0-0 8.Kh1 Pc6
 9.f4 Dc6 10.Pb3 Pg4
 11.De1 Db4 12.Ld3 Le6
 13.Ld2 Db6 14.Pa4 Dc7
 15.Lc3 Pf6 16.e5 dxe5
 17.Lxe5 Pxe5 18.Dxe5 Dxe5
 19.fxe5 Pd7 20.Pac5 Pxc5
 21.Pxc5 Lxe5 22.Tfe1 Lxb2
 23.Tb1 Lc3 24.Pxe6 fxe6
 25.Txe6 Lf6 26.Txb7 Tb8
 27.Txb8 Txb8 28.g4 Tb4
 29.h3 a5 30.c4 Ta4 31.c5

Jaap Tanja – Mark Bloem
 Interne competitie, 7 december
 2010

1.e4 c5 2.Pf3 e6 3.d4 cxd4
 4.Pxd4 Pc6 5.Pc3 d6 6.Le3
 Pf6 7.f3 Le7 8.Dd2 0-0 9.g4
 Pxd4 10.Lxd4 Pd7 11.Tg1
 Pe5 12.Lxe5 dxe5 13.0-0-0??
 Bg5

En wit geeft op. 0-1

Ach ja, ergens tussen deze partijen lag mijn schaakniveau bij Caïssa al die jaren.

Het ga jullie goed! ■

Je kleren stonken
 er naar.

flink opgaan in een partij, maar ben de opwindning vervolgens wel snel(ler) weer kwijt. In de beginperiode werd ik de woensdagmorgen stevast ook met koppijn wakker. Niet vanwege teveel kantelen, maar door de zware sigarettenrook waarin je de laatste uren van de partij

Daar gebeurt iets

door Wim Suyderhoud

Het is altijd raak. Als bij iemand een spannende stelling is ontstaan, staan er meteen vier, vijf mensen aan het bord. Uit het niets! Alsof er een alert is geweest: mis het niet, daar gebeurt iets!

De foto laat een variatie op dit thema zien. We schrijven de lustrumviering van 2016 in het Ignatiusgymnasium. Wouter Egas heeft een kritieke fase bereikt in zijn simultaanpartij tegen Chess Queens Haast en

Peng. Jorge Alarcon Ramirez, Di Cheng, Jan Wieringa, Dick van Dam en Wim Wijnveen (vlnr) zijn toegesnel en staan op het punt het bord in gezogen te worden. ■

In de voetsporen van Michail Tal?

Tony Lith

Het gebeurt niet vaak dat de protestcommissie van de SGA er aan te pas moet komen om haar finale oordeel uit te spreken over een uitslag van een wedstrijd in de competitie van de SGA.

Het overkwam Caïssa 4 en dit alles speelde zich af in de nadagen van het pré-Coronale tijdperk. Op 28 januari 2020 speelde Caïssa 4 thuis tegen Chaturanga 1. Het werd 4,5 – 3,5 voor de gasten. Het degradatiespook zweefde al boven de Caïssa-borden. Maar toen captain Coen de uitslag later vernam, kreeg hij hevige jeuk aan zijn speurneus. Een eerste-bordspeler met een elo van 2171 en een tweede-bordspeler met een elo van 2064. Mag dat? Het competitie-reglement is duidelijk en Coen wist dat: Een reserve-speler mag uitkomen in een team als zijn rating niet hoger is dan 75+ van de hoogste ratinghouder in een team waar wordt ingevallen of lager dan de laagste ratinghouder in het eerstvolgende hogere team van dezelfde vereniging. Zijn protest ging dezelfde dag nog de digitale snelweg op. Dat werd toegekend en zo kreeg Caïssa 4 alsnog de twee broodnodige matchpunten. Aan zo'n captain heb je wat! Achteraf bleek dat mijn

langdurige partij de doorslag gaf en omdat er iets interessants inzit, volgt ze hier.

Pjotr van Nie – Tony Lith
1^e klasse SGA, 28 januari 2020

1.d4 g6 2.c4 Lg7 3.Pc3 d6
4.e4 Pc6 5.Le3 e5 6.d5 Pce7
7.Ld3 Pf6 8.Pe2 0-0 9.0-0
Pg4 10.Ld2 f5 11.f3 Ph6
12.Dc2 f4 13.b4 g5 14.Tac1
Pg6 15.c5 g4 16.Pb5 gxf3
17.Txf3 Ph4 18.Tf2 Pg4
19.Tf1 Dg5 20.g3 Pe3
21.Lxe3 fxe3 22.Txf8 Lxf8
23.Tf1 Lh3 24.Pxc7

Wat nu? Hier herinnerde ik me de stelling uit de partij Bent Larsen – Michail Tal uit 1969.

19...Lh3! Larsen hapte toe:
20.Pxa8 Pxe4! En Tal won in
halsbrekende stijl.

Ik speelde (diagram 1)
24...Lxf1 25.Pxa8 Df6
26.Pf4 Lxd3 27.Pxd3 Pf6†
28.Kg2 Pd4 29.Dd1 e2
29.Dd2 en toen Df3†?? Ach
ja... waarom nou niet Df1‡?
Ook voor het naäpen van Tal
moet je enig talent hebben.
Uiteindelijk werd het na veel
vijven en zessen 0-1. Dat wel.

Partij van de turnus: spanning en chaos

Alje Hovenga

Sinds jaar en dag wordt in CaissaNieuws de winnaar van de partij van het kwartaal bekend gemaakt, met als beloning een fles wijn. Alle gepubliceerde partijen op de website dingen mee voor de partij van het kwartaal. Tijdens de afgelopen ALV werd de oproep gedaan om meer partijen te publiceren op de site. De oproep heeft zijn uitwerking in ieder geval niet gemist. Maar liefst 12 partijen zijn er gepubliceerd vanaf de zomer tot eind december. Dat is een hele turnus. Aan mij de taak om te bepalen wie zich de winnaar van de Partij van de turnus mag noemen. Laat ik eerst maar eens beginnen met een kort overzicht van de partijen. Alle partijen kunnen op de website nagespeeld worden.

Roel van Duijn – Arno Bezemer

De eerste overwinning ooit van Roel op Arno. Roel liet zien dat zijn eigen 'Van Duijn-gambiet' (1.e4 c5 2.a3!?) niet geheel zonder gevaar is. Jaren geleden heeft Arno Roel nog geholpen met analyses van dit gambiet voor een artikel in New in Chess. Wellicht dat het geheugen hem wat in de steek heeft gelaten. Arno pakte de opening wat ongebruikelijk

aan en verwaarloosde zijn ontwikkeling door de vele paardzetten (acht paardzetten in de eerste 13 zetten). Deze nonchalante openingsaanpak van Arno werd hard afgestraft door Roel, een overwinning in 23 zetten, een mooie scalp voor Roel.

Enrico Vroombout – Ron Hoffman

Deze twee Konings-Indisch specialisten speelden tegen

elkaar in het SPA-toernooi. Enrico speelde een variant van het Konings-Indisch waarin hij hoopte dat zijn tegenstander in een truc zou trappen waarin hij zelf ook ooit eens intrapte. En inderdaad, Ron tuinde er in, maar vocht zich terug en kwam met een mooi (gedwongen) dameoffer, waarna hij zich wellicht nog had kunnen redden in een eindspel van dame tegen drie

lichte stukken. Hoewel er veel fouten gemaakt werden, over en weer, een spectaculaire partij.

Abe Willemsma – Gert de Niet

In de externe wedstrijd tegen Oegstgeest werden al vrij snel de dames geruild en ontfutselde Abe een pion van zijn tegenstander. De gewonnen stelling was niet aan Abe besteed. Na diverse kansen gemist te hebben ontstond een eindspel van Toren tegen drie pionnen. Ook hier was nog de winst ergens mogelijk, maar uiteindelijk moest Abe in remise berusten.

Paul Hummel – Nebosja Nicolic

Eveneens in de externe tegen Oegstgeest speelde Paul tegen IM Nicolic. Het trage openingspel van de tegenstander was voor Paul reden om vol op de koningsaanval te gaan spelen. Nicolic kon de juiste verdediging niet vinden en de aanval van Paul sloeg door.

We komen er in na de 21ste zet van zwart:

De beslissende fout van zwart.

22.Lf3 Dd7 23.f5

Gelijk Th1 was iets sterker.

23...e5 24.Th1 Pfe8

Hierna is het direct over, 24...Pgh5 is relatief de beste verdediging, maar na: 25.Lxf8 Kxf8 26.fxg6 fxg6 27.Dh6† Ke7 28.Txh5 houdt wit een sterk en winnend initiatief.

25.Lxg7 Kxg7 26.Dg5

Paul dacht eigenlijk hier mat te gaan geven. Hij dreigt namelijk f6† en mat in twee, als zwart f6 doet is het mat op g6. Het kon allemaal een stuk eenvoudiger: 26.Dh6† Kf6 27.fxg6 fxg6 28.Dxf8†

26...Tg8

Dit is de enige zet die niet direct verliest, in plaats van een toren te winnen, wint Paul hier een stuk waarna de partij ook beslist is.

27.f6† Kf8 28.Dh6† Pg7 29.fxg7†

En met een stuk won Paul eenvoudig. Een mooie scalp van Paul. 1-0

Peter Doggers – Peter van der Vlis

De clash der Peters. Na een aantal jaren van afwezigheid is Peter Doggers weer terug bij Caïssa om zijn schaakritme terug te krijgen. Tegen Peter van der Vlis ontstond een Scheveningen, waarbij Peter van der Vlis weigert te rokeren en een pion offert voor een mooi centrum. De onveilige koning van zwart leek hem op te breken, maar Peter Doggers kon de winst niet vinden. Uiteindelijk werd wegens tijdgebrek remise gegeven door zetherhaling in een stelling waarin nog van alles mogelijk was.

Willem Grünbauer – Harry Sitters

In een ietwat merkwaardige Siciliaan wist Willem met een aardige combinatie een stuk te winnen van Harry. Compensatie was in geen velden of wegen te bekennen. Willem leek af te stevenen op een eenvoudige overwinning, totdat het stuk weer in de aanbieding werd gedaan. Toen Harry niet toehapte, maar in plaats daarvan een tweede stuk gaf, was het snel gedaan. Een vrij soepele overwinning van Willem.

Wim Suyderhoud – Roel van Duijn

In een obscure variant van de Benoni daagt Wim Roel uit om Dxb2 te doen. Roel is niet bang en hapt toe. De ontwikkelingsvoorsprong geeft Wim ruim voldoende compensatie. Op zet 15 had Wim de kroon op zijn werk kunnen zetten met een beslissende koningsaanval (15.Ph4!!). In plaats daarvan geeft Wim Roel de kans zich te ontwikkelen en verdampt zijn voordeel langzaam. In de gelijkstaande stelling die ontstaat raakt Roel een kwaliteit kwijt, waarna het soepel werd uitgemaakt.

Jasel López – Piet Peelen

Jasel heeft afgelopen najaar huisgehouden in Haarlem door de Haarlemse Meesters met overmacht te winnen. Tegen Peelen kwam in een lange theoretische variant van de Grünfeld een gelijkstaand eindspel op het bord. Door tijdnoed van zijn tegenstander besloot Jasel de stukken op het bord te houden, maar beging wat slordigheden. Peelen kwam twee pionnen voor en ging remise uit de

...het enige woord met de juiste gevoelswaarde is: Plofkraak!

weg, maar raakte vervolgens in tijdnood de draad kwijt. Er ontstond een eindspel toren + loper + paard tegen toren + loper. Waarschijnlijk was dit wel remise te houden, maar Jasel vocht door en wist dit eindspel te winnen, een mooie vechtpartij.

Wim Nijenhuis – Cees Visser

In een knotsgekke partij tegen Cees twijfelde Wim steeds of hij op materiaaljacht moest gaan of niet. Wat begon als een rustige Slav ontspoorde al vrij snel nadat Wim besloot om op b7 een pion te slaan met de Dame en Cees vervolgens een zetherhaling uit de weg ging. Hierna was het hek van de dam en na allerlei chaotische taferelen was het uiteindelijk Wim die er met de winst vandoor ging. De twijfel die Wim had tijdens de partij over het al dan niet slaan van materiaal in ieder geval terecht: er werd bijna altijd de verkeerde keuze gemaakt!

Francis Lessmann – Rob Freer

Na een korte afwezigheid is gelukkig Francis ook weer terug te zien in de schaakarena. In de wedstrijd tegen de Waagtoren probeerde Francis het Frans te vermijden en kreeg een gesloten Siciliaan op het bord. De standaardplannen werden uitgevoerd, alleen zwart was wat traag op de damevleugel, terwijl de koningsaanval van Francis wel

vlotjes ging. Na een fraaie 'plofkraak' zet stortte de hele verdediging van zwart in. Voor degenen die iets meer willen weten over de laatste stand van zaken van de beschikbare engines kan ik aanraden om zijn volledige verslag op de site te lezen. Onder het diagram volgt een fragment. De omschrijving van een 'plofkraakzet' wil ik de lezer niet onthouden.

“Dit was het moment waar wit met iets moest komen anders zou zwart het initiatief over nemen. En na tien minuten redelijk knarsenpannen kwam ik met de volgende zet waar ik - simpele ziel - best wel trots op was. Komodo kraait dit keer niet onmiddellijk Computer says NO!, maar geeft weliswaar na een aantal minuten schoorvoetend MeToo. Overigens waarden alle schaakmotoren eerst c4 als beste en melden rond de 4.30 voor wit, maar na verloop van tijd geven drie van de vijf toch de voorkeur aan Pf8. Het is zo'n zet die

eigenlijk meer lijkt op een uitgegleden verdediger die met zijn onbesuisde sliding bijna buiten de lijn terecht komt, dan dat er sprake is van een throwing the cat among the pigeons of een knuppel in het hoenderhok gooien of jeter la batte dans le poulailler. Maar om zo'n zet 'n knuppel te noemen is onderwaardering en het enige woord met de juiste gevoelswaarde is: Plofkraak!

30.Pf8!!

Dubbele uitroeptekens omdat deze niet heel simpel was te verzinnen, zeker gezien de open diagonaal naar de witte koning.

30...Pxd5

Na zijn Pxd5 schieten bijna alle engines met zwaailichten boven de +6 voor wit behalve die hele lieve, fantastische en ondergewaardeerde Fire engine die mij zelfs met +10.4 beloont. Ik ga jou kopen mannetje als je al niet gratis was.

31.Pxd7 Lxd7 32.Dxd6 Tb6 33.Dxc5 Lc6

Na Lc6 jodelen onze bitreetjes bijna instantaan *mat in 8* met Dxd5.” 1-0

Alje Hovenga – Wim Nijenhuis

Deze partij verscheen twee dagen na de interne al op de

site, door nota bene de verliezer! Hulde aan Wim, die als enige een verliespartij op de site heeft gezet. Wim pakte het matige openingsspel van wit goed aan, kreeg zeer groot voordeel, maar door een paniekerige noodmaatregel om de dame te activeren stond Wim ineens verloren. Dat ondergetekende uiteindelijk won, kwam voornamelijk doordat Wim de kansen die hem werden geboden door slordigheden niet wist te benutten. Een rommelige partij die op en neer golfde.

Omar Otman – Willem Grünbauer

In de interne kreeg Willem een Koningsgambiet op het bord. Willem is wel vaker niet erg materialistisch ingesteld, zo ook in deze partij. Diverse pionnen werden gegeven voor snelle ontwikkeling en een koningsaanval. In zijn analyses beschrijft Willem heel mooi hoe ontzuchtend het kan zijn als je de engine (masjien) loslaat op de partij. Ondanks vele, door de engine afgekeurde zetten, wist Willem te winnen met een mooie koningsaanval.

De Top Drie

Ondanks alle mooie partijen met de vaak prachtige commentaren, is er maar één die de prijs kan krijgen. Het niveau van de partijen was nogal wisselend, de commentaren vaak erg vermakelijk. Tijdens het doornemen van de partijen betrapte ik me erop dat de commentaren vaak veel meer invloed hadden op de beoordeling van de partij dan op de kwaliteit van de zetten. Het viel niet mee om de vaak to-

taal verschillende partijen met elkaar te vergelijken, maar uiteindelijk ben ik tot de volgende top drie gekomen:

De partij van Roel mag hierin niet ontbreken, een overwinning in 23 zetten op de vijfvoudig clubkampioen in zijn eigen Van Duijn-gambiet. Dat doe je niet iedere dag. Hoe Roel het frivole openingsspel van Arno hardhandig met gezonde ontwikkelingszetten afstrafte was mooi om te zien. Ook in de top drie staat de partij van Francis. Nog los van het lezenswaardige commentaar, een mooie aanvalspartij van Francis. Tot slot de laatste partij van de top drie is die tussen Wim en Cees. De chaos die heren op het bord brachten was een lust voor het oog. Dit doet je beseffen dat schaken soms eigenlijk veel te moeilijk is.

En dan, de winnaar is...

Zonder de andere partijen tekort willen doen heb ik heb ik uiteindelijk niet gekozen voor kwaliteit, maar voor spanning en chaos, de fles wijn gaat naar Wim Nijenhuis! Hieronder de partij met commentaar van de winnaar.

**1.d4 d5 2.c4 c6 3.e3 Lf5
4.Pc3 e6 5.Pf3 Pf6
6.Ph4 Lg4 7.Db3 Pa6**

Is b7 vergiftigd? Ja!

8.h3 Lh5

Tot nu toe was het wel eens eerder vertoond.

9.Dxb7

Na 3 min. Op avontuur.

Daarmee is wel het thema van deze partij gezet: iets nemen is risicovol en onverstandig, dus: 'Nooit iets nemen!'

9...Pb4!

Natuurlijk.

10.g4

10.Tb1 Tb8 --

10...Pd7?

Na 9 min 10...Tb8 11.Dxa7 Pc2† 12.Kd1 Pxa1 13.cxd5 Lb4 --

11.cxd5!?

Na 9 min. 11.gxh5 Tb8 12.Dxa7 Ta8 13.Db7 Zwart heeft te allen tijden zetherhaling.

**11...Tb8 12.Dxa7 Ta8
13.Db7**

Verzoent zich met zetherhaling, zodat zwart naar Chelsea-Ajax kan gaan kijken. Ik zocht wanhopig naar mogelijkheden er nog iets van te maken. 13.Dxa8 Dxa8 14.dxc6 allemaal niks. 14...Dxc6 15.Lg2 Da6 --

13...exd5

Na 2 min. Hij wil kennelijk

nog wel meer dan zetherhaling. 13...Tb8 = 14.dxc6?? Txb7 15.cxb7 -+ Zulke dingen, maar het is niks.

14.Pb5!?

Na 7 min. Oké, als we dan toch geen zetherhaling doen, weet ik ook nog wat. Ik kan ook vorkjes dreigen. 14.Pxd5 leek me minder forcerend, nu zou hij ook nog Pxd5 kunnen doen.

14...cxb5

14...Tc8 15.Ld2

15.Lxb5 Tc8

15...Le7 =

16.gxh5?

Ik was me bewust: 'Nooit iets nemen', maar deed het toch. 16.O-O

16...Tc7 17.Lxd7†

17.Db6?? Txc1† -+

17...Dxd7?

Na 6 min 17...Txd7 18.Db5 Dxb4 19.Db8† Dd8 20.Dxd8† Txd8 21.Ke2 Engine zegt gewonnen voor zwart, mij niet helemaal duidelijk.

18.Db8† Tc8 19.De5†

Na 1 min. Ik dacht tijdens de partij dat dit gezien de dreiging

ging Pd3 met vork een fout was, en dat ik Dg3 had moeten doen. Ik meen me te herinneren dat Cees achteraf zei er na deze zet niet meer in te geloven. Dat is dan te somber gedacht, de ongeregelheden beginnen nu pas goed. 19.Dg3?? Db5 -+

19...Le7

Nu schrok ik toch wel van de dreiging Pd3.

20.Dxg7??

Na 2 min. Ik vergeet het motto: 'Nooit iets nemen'. 20.O-O Pd3 21.Dg3 Tc2 22.Pg2 +-

20...Pc2†?

Na 3 min. 20...Tf8 -+

21.Kd1

Na 4 min. Een lastige keuze, welk veld voor de koning? De engines vinden na rijp beraad Ke2 het beste. 21.Ke2 Tf8 (21...Db5† 22.Kf3 Dit ver-

trouwde ik niet 22...Kd7 => 22.De5 Pxa1 23.Pf5 f6 24.Dxe7† Dxe7 25.Pxe7 Kxe7 26.Ld2 Pc2 27.Lc3 Tc4 -+ Wit heeft vier pionnen voor de toren, maar het zal te weinig zijn.

21...Db5??

Na 5 min. Dat is te drastisch. Hij gaat proberen een Fucking Bad Evil (dat is de combinatie dame + paard, mits goed samenwerkend) op te zetten, maar hij had toch eerst zijn toren even moeten redden. Wit heeft nog 38 min, zwart 13. Hij gaat de tijdsdruk voelen. 21...Tf8 22.Tb1 Pb4 23.Ld2 Pd3 24.Ke2 Db5 25.Pf5 Pf4† 26.Kf3 De2† 27.Kxf4 Dxf2† 28.Kg4 Kd7 29.Tbf1 Dg2† 30.Kf4 Ld6† 31.Pxd6 Dxg7 32.Pxc8 Txc8 -+

22.Dg4??

Na 4 min. Nu eindelijk aan het motto gehoor gegeven – 'nooit iets nemen'. Helaas, want opeens staat wit gewonnen. Ik dacht met deze zet mooi verdediging en aanval te combineren, vreemd dat op h8 de dame tijd verliest. 22.Dxb8† (het mag dan een mud aardappelen zijn, het is wel voedzaam!) 22...Kd7 23.Dxb8! +- Het blijkt dat de zwarte aanval te zwak is.

22...Dd3†?

Na 2 min. Nu begint hij te knoeien met die Fucking Bad Evil, hij had meerdere manieren om te winnen. 22...Tc7 Nu had hij deze toren toch moeten redden. 23.De2 Dxe2† 24.Kxe2 Pxa1 -+

23.Ld2 Pxa1??

Na 1 min. Nu vergeet hij op zijn beurt het motto: 'Nooit iets pakken!' 23...f5! Dit tussenzetje was absoluut noodzakelijk! 24.Dxf5 (24.De2 Dxe2† 25.Kxe2 Pxa1 26.Pxf5 Pc2 =) 24...Dxf5 25.Pxf5 Pxa1. Wit heeft nu 5 pionnen voor de toren, de engines vinden het gelijk staan, ikzelf heb geen idee.

24.Dxc8† Ld8 25.Pf5

Wit gaat ook iets met een FBE proberen.

25...O-O 26.Tg1†

Na 7 min. Iets met Ph6 moet het zijn dacht ik, maar ik zag het voor de hand liggende vervolg niet. 26.Ph6† Kg7 27.Dg4† Kxh6 28.e4†! Overzien, de looper staat wel gepend, maar de pion niet!

26...Kh8 27.Pd6 Db1† 28.Dc1

28.Lc1 Dd3† 29.Ke1 La5† -+

28...Dxa2

De winnaar: Wim Nijenhuis

29.Ke2??

Na 6 min. Paniekerig. Met de bedoeling het paard op d6 te geven voor Pa1 met een wat overzichtelijker stelling.

29.Pf5! Nu heeft zwart moeite zijn FBE, die aangekrant in de hoek is beland, te ontwarren. 29...Pb3 30.Dc2 Da1† 31.Lc1 +-

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

*Nu heeft zwart
moeite zijn FBE,
die aangekrant
in de hoek
is beland,
te ontwarren.*

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

29...Pb3??

Na 1 min. 29...Da6† 30.Kd1 (30.Kf3?? Pb3 deze overzien -+ 30...Dxd6 31.Dxa1 +- was mijn bedoeling.) 30...Pb3 31.Dc3 Pxd2 32.Kxd2 Dxd6 33.Dc5 Le7 34.Dxd6 Lxd6 =+

Wit heeft drie pionnen voor de looper.

30.Dc8!

Na 1 min. Een aardige terugkeerzet, nu de FBE onschadelijk is. Dekt bovendien het veld a6 tegen schaakjes.

30...Da7 31.Lb4! De7 32.Dc3

Na 4 minuten. Wit wil geen risico meer lopen, al is Dg4 met beslissende aanval harder. 32.Dg4 Df6 33.Pf5 +-

32...Pa5 33.Pf5 De4 34.Lxf8 Dxf5 35.Lg7†

"Ook dat nog", sprak Cees. Wit had nog 6 min, zwart 5. 35.Lg7† Kg8 36.Dc5 +- 1-0 ■

Henk Verkuyl

Wie is die schaker?

Toen ik hoorde dat Henk Verkuyl emeritus hoogleraar Taalkunde is, wilde ik meer van hem weten. Als redacteur van het clubblad heb je privileges. Ik mocht Henk bezoeken in zijn ruime appartement aan de De Lairesestraat, dat smaakvol is ingericht met moderne kunst en klassiek meubilair. Op het gigantische bureau in zijn werkkamer staat de computer aan. Grote stapels papier en een open boek doen vermoeden dat hier nog steeds serieus wordt gewerkt.

Wim Suyderhoud

En inderdaad, Henks pensionering blijkt hem niet van het publiceren te weerhouden. Het onderwerp: de overheersende rol van de Progressive form in het Engelse systeem van werkwoordstijden – ook mijn terrein – te verzoenen met de taal filosofische inzichten van Aristoteles in het onderscheid tussen toestand en verandering. In het eerste halfuur van ons gesprek leidt mijn gastheer mij enthousiast langs een aantal interessante details van zijn onderzoek naar de codering van tijd in taal en hoe talen dat op allerlei manieren doen. De vriendelijke ogen achter zijn ronde brillenglazen moedigen mij aan om vragen te stellen en hardop conclusies te trekken, wat ik gretig en hopelijk niet al te oppervlakkig doe. Als ik het onderwerp van gesprek op schaken breng, ben ik lekker warmgedraaid. Henk, daarentegen, moet weer op nul

beginnen. Hij lijkt niet graag over zichzelf te praten.

■ Meedoen met Botwinnik

In heb ergens rond mijn negende schaken geleerd van mijn vader, zegt hij. Ik schaakte regelmatig met hem in mijn jeugd in Bergen NH. Het spel sprak zeer tot mijn verbeelding. Ik speelde bijvoorbeeld dat ik meedeed in toernooien met Botwinnik en andere toppers, want Groningen 1946 was net geweest. Later deed ik wel eens mee aan een echt toernooi. Als lid van een schaakclub in

Alkmaar sleepte ik op 19-jarige leeftijd de tweede prijs in de wacht in een toernooi in Krommenie of Wormerveer. Ik herinner me dat daaraan ook de latere Caïssavorzitter Errit Petersma en diens broer deelnamen.

Nadat ik een poosje was gestopt met schaken tijdens mijn studie in Amsterdam, heb ik na mijn proefschrift de draad weer opgepakt. Dat was in de beginjaren '70. Ik ben toen bij VAS/ASC terechtgekomen, waar ik Harry Sitters ontmoette. Harry is wiskundige. Niet de enige wiskundige in mijn leven want het gebied waarin ik als taalkundige werk valt onder de toegepaste wiskunde, vanwege de formele logica die je nodig hebt. Echte wiskundigen zijn leuke mensen. Hun sociale onhandigheid is innemend. Het leukste aan hen is dat hun ogen oplichten als je het woord 'oneindig' gebruikt. Alsof ze dan aangeraakt worden door een engel. Dat heeft Harry ook.

Toen de stemming bij VAS vervelend werd, ben ik samen met Harry getogen naar MEMO, dat eerst in de Obrechtkerk speelde en daarna in de Van Hilligaertstraat. Onder de naam Euwe raakten we in de Lizzy Ansinghstraat beland, in de sporthal daar. Dat was erg ongezellig. Toen kwam gelukkig de aansluiting

bij Caïssa. De sfeer bij Caïssa is uitstekend en wij voelen er ons thuis.

■ Tochtige hoek

Nu Harry's naam is gevallen, gaat het spreken weer gemakkelijker. Ik merk op dat het opvallend is dat Henk en Harry altijd samen op de clubavond zijn. Cees Visser vormt ook zo'n vast duo met Albert Riemens. Als één van tweeën op de dinsdagavond ontbreekt, is het of er iets mis is.

Henk: ja, we zijn goed bevriend. Het leek er een tijdje op dat het een functionele vriendschap was met als basis het schaken, maar in de loop van de tijd is dat fors uitgebreid en verdiept. Mijn vrouw en ik hebben in de jaren tachtig in Frankrijk ook een tijdlang de helft van een vakantiehuisje in de Ardèche gehad dat Harry en zijn vrouw daarvoor deelden met o.a. Hans Ree en Bert Enklaar, dus het is niet alleen het schaken dat ons bindt.

Ons ritueel op de dinsdagavond is altijd als volgt: we zien elkaar zonder tegenbericht op een vaste plek en lopen dan al pratend over wiskunde en over hoeveel wiskunde er in de taalkunde zit naar Caïssa. Na de schaakavond lopen we samen terug om dan te eindigen op een tochtige hoek van de straat, waar we onze conversatie voortzetten tot ver na twaalfen. Dus je begrijpt dat we pas in uiterste nood alleen gaan.

Johan van Hulst heeft wel eens gezegd dat schaken altijd een sublieme bijzaak voor hem is geweest. Of dat voor

Henk en Harry in Lydia

Henk ook zo is, wil ik nog weten.

Kijk, zegt hij, in zekere zin zijn mijn werk en het schaken elkaars concurrenten. Het creatieve onderzoekswerk is minstens zo mooi als de bevrediging van het vinden van oplossingen bij de diagrammen in dit boek – Yochanan Afeks *Extreme chess tactics* ligt opengeslagen op de koffietafel – maar er gaat weinig boven het ontwikkelen van een theorie over een complex verschijnsel, zoals onze omgang met tijd in taal. Ik ben al bijna vijftig jaar bezig met de vraag hoe het komt dat iedereen zonder de zin *Wim zette mij urenlang mat* ooit te hebben gehoord weet dat het niet om één schaakpartij kan gaan, terwijl *Urenlang ontplofte de ketel* als zin helemaal niet kan als het om één ketel gaat, tenzij je een reeks ontploffingen verzint. Waardoor komt dit? En waarom komt dit in alle talen voor? En waarom gaat *Wim sprak urenlang met mij* goed als het over een eenmalig gesprek gaat? Die vraag fascineert mij en dwingt tot theorievorming over welke factoren in een zin daarvoor verantwoordelijk zijn.

■ Esthetiek

Ordering aanbrengen en afwegen van waarden, in die zin zijn het schaken en het wetenschappelijke werk nauw aan elkaar verwant. Ik ben gevoelig voor de esthetiek van beide disciplines. De noodzaak van consistentie bij het zoeken naar oplossingen past goed bij mijn karakter. Ik hou dus van het zoeken naar oplossingen voor de problemen die het schaakspel opwerpt. De kosten worden echter hoger. Het gebeurt de laatste tijd wel eens dat een mooie partij verloren gaat door concentratieverlies. Ik wijt dat aan de ontspanning die ik zoek met het schaken na een dag te hebben gepuzzeld over de vraag waarom *Ik begrijp het* op hetzelfde moment kan worden uitgesproken als *Ik heb het begrepen* en waarom dat ook geldt voor en *Wim wint* en *Wim heeft gewonnen*. Terwijl dat niet kan in het paar *Ik zit in Huize Lydia* en *Ik heb in Huize Lydia gezeten*. Voorbeelden waar Aristoteles al mee kwam overigens. Dus dan vind ik het na zo'n dag eigenlijk ook niet erg om te verliezen. ■

De favoriete opening van ... **Michael Wunnink**

In deze nieuwe rubriek lichten sterke Caïssanen hun favoriete opening toe. Waarom veel schakers graag een bepaalde opening spelen, is moeilijk te vast te stellen. De wetenschap heeft op dit gebied nog weinig aan het licht gebracht. Wit begint, maar de speler met zwart heeft als voordeel dat deze meestal de gewenste opening kan bepalen.

Tony Lith

Michaël Wunnink speelt graag het Nimzo-Indisch. *“De kracht van deze opening is dat ze flexibel is. Je hoeft de pionnenstructuur niet vast te leggen. Met het konings-Indisch is het duidelijker. Het karakteristieke van het Nimzo-Indisch is dat*

het niet te karakteriseren valt.” Hij illustreert deze grappige paradox met deze strakke partij.

**Ferdinand Binnendijk –
Michaël Wunnink**
*Science Park Amsterdam,
16 juli 2017*

De laatste partij van dit toernooi wilde ik graag winnen om mijn deelname nog wat glans te geven met een 3 uit 3 eindsprint en de schade, met name opgelopen tegen Rob Bödicker, helaas niet te herstellen, maar wel te beperken.

**1.d4 Pf6 2.c4 e6 3.Pc3 Lb4
4.e3 0-0 5.Pge2**

Ik had gezien dat Binnendijk dit vaak speelt.

5.c6

Heb ik al jaren klaarliggen, maar het was er nooit van gekomen.

6.a3 La5 7.Pg3
7.b4 Lc7 8.e4 leidt tot fasci-

nerende stellingen met vaak een stukkoffer op e5. Dit had ik thuis nog even gerepeteerd. 7...d5 9.e5 Pfd7, gevolgd door een snel f6 en doorofferen op e5.

7...d5 8.Dc2 Pbd7

Nu staat er een soort Semi-Slav met Dc2 op het bord met het witte paard niet op f3 maar g3, heeft voordelen – zo heeft wit een plan met f3 en e4 – maar ook nadelen, het paard kan daar kwetsbaar blijken na een tijdig h5-h4 en wit controleert veld e5 minder goed.

**9.cxd5 exd5 10.Ld3 Te8
11.0-0 Lc7**

We volgen een partij van Xander Wemmers tegen Pia Cramling, waarin ik de rol van Pia vervul.

12.Pce2

Xander speelde het voorbarige 12.e4 dxe4 13.Pcxe4 h6 (13...Pxe4 14.Pxe4 h6 was ik tijdens de partij van plan.) 14.Le3 Pb6 15.Dd2 Pxe4 16.Pxe4 Pd5 17.Pg3 Dh4 18.Tae1 Le6 19.Lb1 Tad8 20.Dc2 g6 21.Dc1 Pxe3 22.fxe3 Td5 23.Tf4 Lxf4 24.exf4 Tdd8 25.Te5 Txd4 26.f5 Ld7 27.Txe8† Lxe8 28.La2 Dd8 29.Lb3 Db6 0-1 Wemmers, X. (2348) - Cramling, P. (2525), Caleta 2014

12...Pf8

Er is een soort Carlsbad ontstaan met de witte loper nog binnen de keten. Hierdoor kan ik geen lopers ruilen om de druk te verlichten met minder ruimte, aan de andere kant kan wit minder snel de toren op a1 centraliseren.

13.b4 Pg6 14.f3 Le6 15.Ld2

15.e4 dxe4 16.fxe4 Pg4 is een typische wending als reactie op een voorbarig e4. Dh4 zit erin. Ook Lb6 wordt sterk.

15...Tc8

Ik voelde me hier wat claustrofobisch, maar ik had er vertrouwen in dat er vanzelf wel iets zou gebeuren als de stelling wordt geopend. Het is vooral aan wit om de stelling te openen, maar ik hoef niet stil te zitten en kan ooit iets met h5-h4 beginnen. Daarvoor moet paard g6 niet blijven hangen, dus voorlopig wilde ik dit uitstellen.

16.Db2

Gaat uit de c-lijn, maar terugkomend op mijn vorige opmerking over h5: er is hiermee een aanvaller van veld g6 weg, dus ik zag mijn kans schoon!

16...h5! 17.Tfc1 h4 18.Pf1 Ph5

Pakt ruimte op de koningsvleugel en maakt de witspeler wat ongerust door er gewoon te zijn.

19.f4

Nerveus gemaakt door de

zwarte vlekken in de buurt van de koning komen de foutjes vanzelf. Als wit doet of zijn neus bloedt, bouwt zwart de druk op de koningsvleugel verder op: 19.b5 Df6 20.bxc6 bxc6 21.Txc6 (21.f4 h3 22.g3 Lg4) 21...Lxh2†

19...Df6

19...h3 20.g3 Dd7 en Lf5 eventueel gecombineerd met Pe7 is ook een opzet.

20.Db1 Lg4!

Dreigt Lxe2 en Phxf4.

21.b5

Hoopt op activiteit door snel de damevleugel te openen. 21.Pc3 (tegen Bxe2 gericht) 21...Phxf4 22.exf4 Dxd4† 23.Kh1 h3 en wit wordt geveegd over de witte velden: hxg2 en Ph4 komen erin.

21...Lxe2 22.Lxe2 Phxf4 23.Lg4 Pe6 24.bxc6 bxc6 25.Db7

25.Txc6 Lxh2† is een motief dat er natuurlijk vaak inzit.

25...Lb6!

Schouderklopje aan mezelf: dit in combinatie met Rb8 en Bxd4 had ik al gezien toen ik tot 21...Le2 besloot.

26.Txc6 Tb8 27.Da6 Lxd4!

De pointe van de hele afwikkeling! (+)

28.Lxe6 fxe6 29.Te1 Lb6 30.Lc3 Dg5 31.Kh1 h3 32.De2**32...d4!**

Maakt ook veld d5 vrij voor de dame.

33.Lb4

33.Lxd4 Lxd4 34.exd4 Pf4 (+) is een nachtmerrie voor wit.

33...Ph4 34.Pg3

34.gxh3 Dd5† genoemd veld d5.

34...Dd5

Het kraakt op g2.

35.Td6 Dxxg2† 36.Dxxg2 hxxg2† 37.Kg1 Pf3† 38.Kxxg2 Pxe1† 39.Lxe1 dxe3 40.Td7

Wit sputtert nog even tegen, maar ik maakte er een sport van de toren van de zevende rij te verdringen om wit elke hoop op tegenspel met Lc3 en of Ph5 te ontnemen.

40...Tbd8 41.Tb7 Tf8 42.Te7 Tde8 43.Td7 Tf7 44.Td6 Tc7

En Binnendijk had genoeg gezien. Een goede opsteker die het toernooi niet goed maakte, maar wel mijn zelfvertrouwen weer wat opvijzelde.

0-1 ■

Paul Kerese Malemaja

Een pelgrimage naar Tallinn

Tejo Hagen

*Caïssanen in het
buitenland die
voor ons op zoek
gaan naar schaak-
verhalen, daar
gaat het om in
deze rubriek. Tejo
Hagen doet verslag
van zijn bevindingen in Estland.*

De vestibule die ik betrad, nadat ik de zware historische deur had geopend, was imposant. Het verwonderde mij dat de deur gewoon openging. Aanbellen was niet nodig, een bel ontbrak bovendien, en hoewel niets erop wees dat de deur op slot zou zijn, was het toch een verrassing dat ik gewoon de smeedijzeren klink kon neerdrukken om mij toegang te verschaffen.

De marmeren hal voelde koud aan, en op het pleisterwerk waren enkele mededelingen in een vreemde taal gehangen. Er was niemand aanwezig en ik wilde mij alweer omdraaien om het pand te verlaten, toen ik met een laatste blik door de matglazen tochtdeur een zaal met stoelen en tafeltjes kon onderscheiden.

Ik liep verder door, links van mij bevond zich een trappenhuis, ook van marmer, en verre stemmen weerklonken van de verdiepingen boven mij.

De zaal bevatte twee openslaande glazen deuren, en zowel op de linker- als de rechterdeur was een 75 cm groot schaakstuk

gegraveerd. Paarden, ooit door Hans Bouwmeester omschreven als de zwakste stukken van het spel, waarbij hij doelde op de destijds gebruikelijke techniek om de houten paardenkop, van onder van een gat voorzien, te lijmen op het voetstuk. Een wankel constructie, zeker als de lijm oud en droog was geworden. Omdat houtlijm niet altijd beschikbaar was, gebruikten wij thuis ook wel een stukje papier of een stukje luciferhout om het paardenhoofd te klemmen op het palletje van het onderstuk. Desondanks gebeurde het regelmatig dat je bij een paardzet alleen het hoofd in handen had en het voetstuk bleef staan op het vertrekveld.

Later zouden dit soort noodreparaties, of ze nu gerelateerd waren aan het schaakspel, of aan de huishoudelijke klusjes betreffende waterafvoer of electra, door mijn vader en later door mij gekenschetst worden als 'Hagen-constructies', met als voornaamste eigenschap dat het bij het minste of geringste weer uit elkaar kon vallen. De gene die wel eens tegen mij schaakt weet wat ik bedoel.....

■ Koperen bordje

Ik betrad de zaal, die leeg was, op een man in de uiterste hoek na. Deze was zo in zijn bezigheden verzonken dat hij mij niet opmerkte.

Dat het hier ging om een schaakclub werd mij duidelijk toen ik op verschillende tafeltjes schaakborden klaar zag staan, de stukken opgesteld in de beginpositie. Rechts van de deur was een demonstratiebord en een gedempte stem kwam uit een klein zijkamertje.

Inmiddels was er een jonge vrouw verschenen, die zonder ik het merkte ook door de voordeur was gekomen. Een jongen van een jaar of 8 vergezelde haar en even later kwam er grote besnorde man met lang zwart haar en borstelige wenkbrauwen achter hen aan. Hij kwam op mij af en vroeg mij iets. Hij gebaarde dat ik moest wachten, liep vervolgens naar het bijvertrek en de vrouw en de knaap volgde hem. Ik draalde, liep nog enkele malen de zaal op en neer, bekeek wat posters aan de wanden en begon mij af te vragen wat ik hier aan het doen was. Ik liep maar weer terug naar de uitgang, met de bedoeling om teleurgesteld te vertrekken, toen ik aan de linkerkant van de hal een mooie eikenhouten deur zag, met een keurig koperen bordje: Museum.

Was dat de plek? Zou het achter die deur zijn? Mijn zoektocht was mogelijk toch niet voor niets. Ik liep de zaal weer in en ging meteen door naar het zijkamertje, waar de besnorde man het huiswerk van de jongen doornam. Trainer-schaak-

coach, klein talentje en de onafscheidelijke moeder. Het tafereel was duidelijk. Ik kuchte voorzichtig bij mijn binnenkomst. Verstoord keek de coach op en met een handgebaar maakte hij duidelijk dat ik niet mocht binnenkomen.....! "One moment" zei hij nu, op geërgerde toon, maar ik verwachtte er niets meer van.

Op weg naar de voordeur hield een andere man, vriendelijker dan de coach, mij staande. Wat zocht ik hier eigenlijk? In gebroken Duits en half in het Engels vertelde ik dat er hier een kamer was, die ik graag wilde bezoeken. Ik toonde hem ter illustratie een foto, waarop een bureau met een persoon erachter te zien was. Dat zou hier te zien zijn, volgens mijn informatie..... De man dacht na en wilde nog meer van mij weten. Was ik een schaker? En welke nationaliteit had ik?

Blijkbaar tevredengesteld met mijn antwoord wees hij mij een

klein hokje, dat ik niet had opgemerkt bij binnenkomst. Een oudere grijzende heer zat als een soort conciërge in het hokje, dat niet groter was dan een bezemkast. Hij overhandigde mij een sleutel, en wees mij op de deur het opschrift museum. Vol met de in het voorafgaande halfuur opgebouwde spanning opende ik de deur en stond oog in oog met een wonderlijk schouwspel.

■ Manspersoon

De kamer was geheel in de stijl van 45 jaar terug, net of de tijd had stilgestaan. Er stond een bureau en het eerste was opviel was dat er een manspersoon zat. Nadenkend bekeek hij een opgesteld schaakbord met een belangwekkende stelling. Een mechanisch aangedreven schaakklok uit de vorige eeuw was stil blijven staan. Het was doodstil en het bureau was bezaaid met paperassen en boeken. Een wand van de kamer bestond uit een antieke boekenkast met door de man geschreven boeken over schaakopeningen, strategie en tactiek.

Aan de wanden schilderijen en posters. Een lederen fauteuil met een salontafeltje stond vlak bij het raam, waarvoor dikke gordijnen geschoven waren. Er drong geen daglicht binnen en er hing een zware klassiek aandoende geur van oude boeken en kasten. In een hoek van de kamer stond een prijzenkast met medailles en bekens. Oude toernooiboeken slingerden rond. Een museum, bestaande uit de werk- en studiekamer van de grootmeester!

Ik bladerde door het gastenboek om te zien hoe vaak er bezoek werd gebracht aan deze schim uit het verleden. Ik was deze week de tweede gast. En dat was ongeveer het gemiddelde begreep ik. Ik nam plaats in de fauteuil om de sfeer goed tot mij te laten doordringen en nam mij voor om bij thuiskomst in Amsterdam een stukje over mijn bezoek te schrijven voor onze club Caïssa.

■ Keres-aanval

Paul Keres leefde van 1916 tot 1975, werd geboren in Narva, een grensplaatsje in Estland aan de grens met Rusland, en overleed in Helsinki aan een hartaanval op 59 jarige leeftijd. Op Wikipedia staat een verkorte versie van zijn levensloop. Hij werd nooit wereldkampioen, maar bereikte wel de tweede en derde plaatsen van kandidatentoernooien. Werd een aantal malen kampioen van de

USSR. Hij versloeg Euwe in 1939 en won het Hoogovens-toernooi in 1964. In Nederland is er een schaakclub naar hem genoemd. De S.V. Paul Keres in Utrecht.

Hij leeft voort in de Siciliaanse opening, waar hij een opmerkelijke variant speelde, die tot de dag van vandaag de Keres-aanval heet. Hierover schrijft

die andere Paul (van der Sterren) het volgende: “Weinig varianten hebben zo’n impact op het Siciliaans gehad als de zet 6.g4 in de Scheveninger variant (1.e4 c5 2.Pf3 e6 3.d4 cxd4 4.Pxd4 Pf6 5.Pc3 d6 6.g4). Pas rond 1980, 40 jaar nadat Keres deze zet had geïntroduceerd, raakte de schaakwereld doordrongen van de enorme kracht van deze aanpak.” En: “De liefhebbers van de Scheveninger zagen hun vertrouwde, brede en veilige verkeersweg veranderen in een smal en gevaarlijk bergpad, dat hoge eisen aan de wandelaar stelt.”

In de databases staan veel mooie partijen van Keres. Ook Fischer moest eraan geloven. Keres won drie partijen en maakte drie keer remise tegen Fischer. Van de 10 partijen won Fischer vier keer van Keres.

Tot slot: bij mijn weten is er nooit een wassen beeld van wereldkampioen Euwe gemaakt in zo’n mooie stijlvolle kamer. Maar nu Paul van der Sterren voorzitter is van het bestuur van het Max Euwe centrum ligt er wellicht een gouden kans. ■

Paul Keres (r) tegen Bobby Fischer, vermoedelijk in 1962

Een kleine selectie uit de Stelling van de Week van de Caissa-site uit de periode 2016-2019. De opgaven hebben gemeen:

- a) de oplossing is daadwerkelijk uitgevoerd,
- b) het is altijd een clubgenoot die wint,
- c) de oplossing is ook de beste zet en meestal de enige manier om te winnen.

De oplossingen staan op pagina 44.

1. Wit is aan zet

2. Zwart is aan zet

3. Zwart is aan zet

4. Zwart is aan zet

5. Wit is aan zet

6. Zwart is aan zet

7. Wit is aan zet

8. Wit is aan zet

9. Wit is aan zet

Caïssaan bovenaan in Wijk aan Zee

Sierk Kanis

Met 7 uit 9 mocht ik bij Tata dit jaar groep 3 winnend afsluiten.

Hierbij mijn verslag en de hoogtepunten. Ik stond op rating als één na laagste ingedeeld in mijn tienkamp, maar toch had ik het gevoel dat ik mogelijk favoriet was. Ik had de afgelopen maanden veel gestudeerd en voelde me fysiek goed. Ik stond klaar om alles te geven, wat er ook komt, en dat vind ik een prachtig gevoel. Na vorig jaar na vijf gewonnen rondes uitgeschakeld te zijn door griep, begrijpt u dat ik dit jaar snakte naar revanche.

Helaas werd ik in mijn eerste partij positioneel weggeveegd en begon ik als laatste hoop op de tijdnood van mijn tegenstander te spelen. Een mirakel gebeurde.

Joerg Schultze – Sierk Kanis
Tatasteel 2020, groep 3C, ronde 1

**38.Dxc6 Lxh3 39.Dc2† Kg7
40.Dd3 Pf3† 41.Kh1**

Door met Pf3† de tijdcontrole te halen kon ik nu rustig berekenen of er iets beters is dan Txf1. Ik vind het mooi om in zo'n winnende positie alsnog de meest overtuigende zet te spelen.

**41...Lxf1 42.Dc3 Tb1 43.
Dc2 Lg2† 44.Kxg2 Pe1† 0-1**

De tweede partij bleek belangrijk te zijn, als Floris Golbach had gewonnen zouden onze eindposities omgedraaid zijn, hij eerste en ik

derde. Gelukkig won ik. De derde partij kon ik voor het eerst de Taimanov-Siciliaan in de praktijk toepassen, maar helaas liet ik mij in een theoretische variant in een moeilijke positie zetten en heb ik eigenlijk geen kans meer gehad.

De vierde partij moest ik al vroeg beginnen met schwindelen, om vervolgens de volgende positie te krijgen.

Sierk Kanis – Martijn Pauw
Tatasteel 2020, groep 3C, ronde 4

**27.Lxc3 Txc3 28.Txg6 Txe3
29.Lxe6†**

De meest cruciale variant om te berekenen is als zwart met Kh7 de witte toren aanvalt, omdat wit dan geen tijd zou kunnen hebben om zwarts toren terug te slaan.

29...Kf8

29...Kh7 30.Tag1 Dreigt mat in drie, torenwinst en damewinst!

30.fxe3

Wit staat hier nog steeds slecht maar na 36 zetten werd toch remise.

De vijfde partij vond ik persoonlijk wel mooi. Het is een typisch voorbeeld van een Konings-Indische aanval die niet van de grond is gekomen, waarna binnenkomst op de damevleugel dodelijk is.

Aad de Bruijn – Sierk Kanis
Tatasteel 2020, groep 3C,
ronde 5

Schijn bedriegt. Het lijkt alsof wit sterk staat op de damevleugel, maar vanwege het ruimtegebrek heeft wit nauwelijks velden.

25...Pfd8

Dreiging: b6.

26.Tf1 Pxb4 27.axb4 Txc5 28.bxc5 Db5

Na een aantal ruilen domineert zwart de damevleugel en zit wit opgescheept met slechte stukken zonder tegenspel. De rest was een genot om te spelen.

29.Lh5 Tc8 30.c6 Pxc6 31.Tc1 Ta8 32.Ta1 Db4 33.Ta5 34.Df1 Dd2 35.Pc1 Lc2 36.Le2 Tb5 37.b3 axb3 38.Ta8† Kf7 39.Df3 Dxc1† 40.Kh2 Dh6 0-1

Door de zesde partij te winnen had ik mij net voor de rustdag op de gedeeld eerste plek gevestigd. De zevende en achtste partij scoorde ik anderhalve punt, waarmee ik met nog één partij te gaan toernooiwinst zelf in de hand had. Ik voelde me eerlijk gezegd sterker dan ooit en kwam al vrij snel in de volgende positie terecht.

Sierk Kanis – Piet Kooiman
Tatasteel 2020, groep 3C,
ronde 9

Hier gierde de adrenaline wel door mijn lichaam. Ik dacht

eigenlijk meteen dat ik hier met goed rekenen een winnende positie kon bereiken (en daarmee ongedeelde toernooizege veilig kon stellen), dus het was een kwestie van kalm blijven!

23.Txc8 Txc8

23...Pxf3† 24.Dxf3 Txc8 25.Df5

24.Pxe5 Lxe5

Ik was in mijn vooruitberekening Lxe5 Lxe5 Dd3 van plan, maar ik merkte dat Dxb7 op dit moment mat in twee is. Dus zetten omwisselen is veel sterker!

25.Dd3 g6 26.Lxe5 Lc4 27.Dc3 De6 28.Tc1 b6 29.Lh8 f6 30.Dxf6 Dxf6 31.Lxf6 1-0

Piet feliciteerde mij met de partij en de toernooiwinst. Terwijl de anderen nog bezig waren gaven ze mij ook een hand vanaf hun eigen borden.

Komend jaar ben ik van plan om weer veel te studeren om komende editie van Tata Steel niet onterecht in groep 2 te mogen spelen. Here I come! ■

Nine-round 2020 - 3C

Players - Nine-round 2020 - group 3C

Nr	Player	KNSB	Fide	Score	SB	TPR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Kanis, Sierk	1929	1969	7	27.5	2191		½	1	½	0	1	1	1	1	1
2	Holscher, Peter	1963	2020	6.5	25.5	2134	½		0	1	1	1	0	1	1	1
3	Golbach, Floris	2021	1968	6	23.25	2088	0	1		0	1	½	1	1	½	1
4	Pauw, Martijn	1938	1920	5.5	22.5	2059	½	0	1		½	1	½	½	½	1
5	Wiering, Jelle	2032	2044	4.5	18.5	1965	1	0	0	½		0	½	1	1	½
6	De Bruijn, Aad	1988	1991	4	15	1926	0	0	½	0	1		½	1	½	½
7	Heijboer, Pieter	1979	2039	3.5	15.5	1885	0	1	0	½	½	½		0	0	1
7	Koes, Richard	1838	1845	3.5	10.75	1907	0	0	0	½	0	0	1		1	1
9	Schultze, Joerg-Martin		1971	2.5	11.25	1807	0	0	½	½	0	½	1	0		0
10	Kooiman, Piet	1912	1941	2	8.75	1756	0	0	0	0	½	½	0	0	1	

I Cerrado Cidade de Lugo de Xadrez

Onze eigen Jasel López werd in 2019 Internationaal Meester en wat deed hij? Hij wierp zich op als jeugdtrainer en hield een instructieve lezing bij de nieuwjaarsviering. Dat heet je verantwoordelijkheid nemen. De vraag hoe het leven als IM bevalt, beantwoordt hij met deze bijdrage aan CN.

Jasel López

Eind vorig jaar hoorde ik van een vriend dat een organisator dringend op zoek was naar internationaal meesters voor een IM-tienkamp in Spanje. Als buitenlandse IM krijg je daar

van de organisatie volpension met een fatsoenlijk startgeld. Als student en in wat waarschijnlijk mijn laatste jaar in Nederland is, vond ik het niet verstandig om zo'n kans voorbij te laten gaan!

Het toernooi werd gehouden van 9 tot en met 16 februari

in Lugo, Spanje. Lugo is een kleine stad in de regio Galicië, waar La Muralla Romana de Lugo (de Romeinse Muur van Lugo) werd gebouwd door de Romeinen in de 3^e eeuw. Deze muur is een goed bewaard voorbeeld van een West-Europese Romeinse vesting en om die reden staat hij sinds 2000 op de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Ik heb samen met Siem van Dael, een andere Nederlandse deelnemer aan de tienkamp, bovenop de muur gewandeld en kan nu uit ervaring zeggen dat hij nog intact én stevig is! In de IM-tienkamp heb ik op mijn niveau gepresteerd. Met drie overwinningen en zes remises werd ik met een score van 6 uit 9 gedeeld tweede met een grootmeester uit Letland.

Twee van mijn winstpartijen uit deze tienkamp zijn wel leerzaam, maar toch heb ik besloten om een andere partij te laten zien. Op de rustdag werd namelijk de vierde ronde van de competitie van Galicië gespeeld. Siem van Dael en ik werden door de organisator gevraagd of wij zin hadden om te spelen voor zijn schaakclub, E.L.X. Seguros Arango. Een partij spelen in de competitie van Galicië... Waarom ook niet?

La Muralla Romana de Lugo

IM Jasel López (2414) –
IM Pablo Garcia Castro (2338)
Liga Gallega - Division de
Honra (4), 15 februari 2020

1.d4 d6 2.Pf3 g6 3.c4 Lg7
4.Pc3 e5!?

Mijn tegenstander stelde de ontwikkeling van Pg8 zo lang mogelijk uit. We hadden hier nog kunnen transponeren naar een populaire opening indien mijn tegenstander 4... Pf6 had gespeeld en ik met 5.e4 zou antwoorden. We zijn nu getransponeerd naar de Konings-Indische verdediging. Ik had gedurende mijn

verblijf vaak discussies met Siem van Dael over deze opening en we hadden zelfs veel Konings-Indische snelschaakpartijen gespeeld, dus ik was er helemaal klaar voor.

5.e4

5.dxe5 dxe5 6.Dxd8† Kxd8 was een extra mogelijkheid dankzij mijn tegenstanders volgorde. Ik had nog overwogen om hierop in te gaan en solide te spelen, maar ik had geen zin om zo snel al de dames van het bord te laten verdwijnen.

5...Pc6 6.Lg5

De tekstzet zorgt ervoor dat zwart niet makkelijk zijn 'Konings-Indische' opstelling krijgt. Als ik 6.d5 had gespeeld, zou mijn tegenstander hebben gekregen wat hij wilde. Een verbeterde versie van de Konings-Indische verdediging na 6...Pce7 (6...Pd4!? is een andere optie die alleen mogelijk is door de volgorde van de Moderne verdediging.) 7.Le2 f5! Zwart heeft tempi gewonnen door eerst f7-f5 en vervolgens Pf6 te spelen.

6...f6 7.Le3 Ph6 8.h3 Pf7

Een alternatief was 8...exd4N 9.Pxd4 f5 10.Pxc6 bxc6 11.Dd2. Ik zou hier iets beter moeten staan vanwege mijn betere pionstructuur en zijn paard moet nog een goed veld vinden.

9.d5 Pe7 10.Dd2!?

Mijn moeilijkheden begonnen na de tekstzet. De dame hoort niet op d2 te staan. Beter was 10.Pd2 f5 11.f3 0-0 12.g4. De laatste zet is niet per se om op de koningsvleugel aan te vallen, maar

Standings

Pos.	Tit.	Name	Fed.	Pts.	S-B	FIDE
1	FM	Domingo Nunez, Alejandro	ESP	6.5	24.75	2386
2	IM	Lopez, Jasel	ARU	6.0	23.25	2414
3	GM	Starostits, Ilmars	LAT	6.0	22.50	2487
4	FM	Domingo Nunez, Ruben	ESP	5.5	20.25	2369
5	IM	Sousa, Andre Ventura	POR	5.0	20.75	2392
6	FM	Van Dael, Siem	NED	5.0	20.25	2257
7	FM	Alonso Garcia, Aaron	ESP	5.0	18.00	2258
8	FM	Sande Edreira, Jose Antonio	ESP	3.5	10.50	2245
9		Lopez Varela, Pablo	ESP	2.0	7.75	2156
10		Casares Cabanas, Carlos	ESP	0.5	1.00	2110

juist om het dicht te houden en dan op de andere flank de aanval te zoeken.

10...f5 11.g3 0-0 12.0-0-0 a6 13.Pg5 Pxd5 14.Lxg5 f4! 15.g4

Ik zag niks beters dan de tekstzet. Met de tekstzet gaf ik controle van de zwarte velden op de koningsvleugel weg, maar ik kon ten minste de stelling zoveel mogelijk gesloten houden en langzaam op de damevleugel gaan aanval len. 15.gxf4 h6 16.Lxe7 Dxe7 17.f5 (17.fxe5? Lxe5-+ Zwarts controle van de zwarte velden heeft meer waarde dan een pion.) 17...gxf5 vond ik niet prettig spelen. Het is onduidelijk hoe ik verder moet spelen.

15...h6 16.Lxe7 Dxe7 17.f3 Lf6 18.Kb1 Lh4 19.Pe2

19...Tf6?

Naar mijn mening het begin van een slecht plan. Mijn tegenstander wou pion op d6 extra dekken om vervolgens met ..Tb8, ..c5 en ..b5 actie ondernemen op de damevleugel. Het probleem hiervan is dat hij speelt op zijn zwakkere flank. Ik was bang dat hij de damevleugel zou dichthouden met 19...b6 20.Pc1 a5! om

Jasel tegen Pablo Garcia Castro

vervolgens zijn torens op de h-lijn te verdubbelen en eventueel de h-lijn veroveren met ..h5, hxg4.

20.Pc1 Tb8 21.Pd3 c5 22.dxc6 bxc6 23.c5! d5 24.exd5 cxd5 25.Pb4 Dxc5 26.Dxd5† Dxd5 27.Pxd5 Tc6?!

In tijdnood begon mijn tegenstander een paar onnauwkeurige zetten na elkaar spelen. Beter was 27...Td6 28.Lc4 Kg7 (28...Le6?? 29.Pf6†!) 29.Pc3 Tc6 30.Lb3 Lf2= met gelijke kansen.

28.Ld3 Kg7?

De beslissende fout. Zwart kon nog vechten met 28...Le6 29.Le4 Tc5 = met kansen voor beide kanten. Zwart heeft actieve torens en het loperpaar, terwijl wit sterke controle in het centrum heeft en een pionnenmeerderheid op de damevleugel.

29.Le4 Tc5 30.Tc1! Lf2 31.Txc5 Lxc5 32.Tc1 Ld4 33.Tc7† Kf8 34.b3 +-

Hier sta ik min of meer gewonnen dankzij mijn pionnenmeerderheid op de damevleugel, mijn sterke controle in het centrum, de coördinatie van mijn lichte stukken en toren en de mogelijkheid voor mijn koning om via de witte velden gemakkelijk bij het slagveld komen. De rest is techniek, zoals ze zeggen.

34...Lb7 35.Pf6 Lxe4† 36.Pxe4 Tb6 37.Kc2 a5 38.Kd3 Lb2 39.Ta7 Tb5 40.Kc4 Tb4† 41.Kd5 Tb5† 42.Kc6 Tb8 43.Txa5 Tc8† 44.Kd7 Tc1 45.Tc5 Tf1 46.Ke6 h5 47.Tc8† Kg7 48.Tc7†

1-0

Acteren achter het schaakbord

*Hoofd-
&
bijzaken*

De psychologie van de schaker blijft oneindig fascineren. Wat stuurt onze keuzes tijdens het spel en, in bredere zin, ons gedrag? Paul van der Sterren confronteert ons met een verborgen onhebbelijkheid. Sterker nog, hij geeft ons les in het perfectioneren ervan.

Paul van der Sterren
Beeld: JAAP

Een aspect van het wedstrijdschaak dat in lesboeken en cursussen geen enkele aandacht krijgt, maar in de praktijk een grote rol speelt, is – laat ik er een niet al te lelijk woord voor bedenken – slimheid. Gewone ordinaire boerenslimheid.

Het merkwaardige is: niemand die boerenslim is is daar trots op, niemand die het niet is vindt dat een gemis. De waardering ervan is eerder andersom. Behalve bij Hans Ree, die al een leven lang uitroept dat hij meer plezier heeft van een onverdiend punt dan van een correcte winstpartij, roept het 'fles-sen' van de tegenstander bij schakers over het algemeen minstens zoveel gêne op als vol-doening. Men hoort de betere schaker te zijn en geen trucjes

nodig te hebben om dat aan te tonen, dat is de heersende moraal. Terecht overigens. Maar dat betekent nog niet dat een gezonde portie slimheid niet belangrijk is voor de schaker, die succesvol wil zijn. Sterker nog: het is héél belangrijk. Een korte introductiecursus voor beginners.

Paolozzi – Van der Sterren, Manchester 1981,
na 76...h4

De meeste lezers van Caïssa-Nieuws hebben de jaren van vóór de digitale revolutie nog meegemaakt en hoef ik (gelukkig) niet uit te leggen wat een afgebroken partij is. Wie anno 2020 een partij tussen pakweg Carlsen en Aronian ziet die bij zet 76 is aanbeland weet met absolute zekerheid dat beide spelers in hoge tijdnood zitten

Acteren achter

én dat ze allebei uitgeput zijn. Zo niet in 1981. Ook in een betrekkelijk eenvoudig open toernooi werden partijen afgebroken, kreeg je er voor iedere pakweg twintig zetten een uur bedenktijd bij en was het niemand's bedoeling om de spelers middels uitputting en gebrek aan bedenktijd tot fouten te dwingen.

Ik was een jonge, ambitieuze IM in die tijd, mijn nog jongere tegenstander, de Braziliaan Marcos Paolozzi, was naar Europa gekomen om IM te worden. Drie jaar later was hij het en deed hij mee aan het Hoogventoernooi in de Meester-groep. Daarna is er nooit meer iets van hem gehoord.

■ Lichaamstaal

Tot dit moment was ik vol zelfvertrouwen geweest. Ik had in een ingewikkeld eindspel op winst proberen te spelen, maar dat was niet gelukt en nu verwachtte ik dat de partij op het punt stond in remise te eindigen. Wit staat natuurlijk een toren voor en op e1 hangt er zelfs nóg een, maar omdat mijn b-pion op promove-ren staat voelde ik me veilig.

Maar nadat ik 76...Kh4 had gespeeld, zag ik in een flits dat wit wel degelijk wint. Hij hoeft enkel 77.Th5† Kg4 78.Tdg5†! Kf4 en nu 79.Tb5! te doen en zwart kan het opgeven. Er dreigt 80.Th4 mat en met de witte toren op b5 is mijn b-pion geen bedreiging.

Zo simpel! Maar omdat mijn tegenstander geen teken van leven gaf begreep ik ook meteen dat hij het nog niet gezien had. Met de nadruk op 'nog', want ja, als je hier rustig over nadenkt, hoe kan je dan niet zien dat je gewonnen staat? En hij had alle tijd, als ik me goed herinner nog zo'n drie kwartier tot de volgende tijdcontrole.

Nu komen we bij de kern van deze korte cursus. Wat zwart hier moet doen is acteren. Lichaams-taal! Op geen enkele manier mocht ik laten merken dat mijn beleving van de partij in één klap totaal veranderd is. Tot dit moment was ik de aanvaller geweest, hij de verdediger. Het was dus zaak om wel enige teleurstelling uit te stralen, maar vooral niet te veel. Ik moest de indruk

blijven geven dat ik me bij die vermaledijde remise had neergelegd én dat ik nu een beetje ongeduldig op zijn beslissing zat te wachten: eeuwig schaak, een toreneindspel na bijvoorbeeld 77.Tb5 b1D 78.Txb1 Txb1 79.Ke3 of gewoon een remiseaanbod. Ik moest vooral niets van mijn werkelijke teleurstelling laten blijken, die ontzettende teleurstelling dat ik de partij ging verliezen. Ook mocht ik niets laten merken van de spanning waarin ik zat, want in de rol die ik nu moest spelen was alle spanning juist van me afgefallen.

■ De tweede akte

Hij begon te denken, te denken, te denken En ik, ik wandelde wat rond, ging af en toe even aan het bord zitten, keek hem nu en dan eens aan met een blik van 'komt er nog wat van?' en dacht vooral niet na. Bang voor onbekende telepathische gaven van mijzelf of van mijn tegenstander probeerde ik die winstvariant niet toe te laten in mijn hoofd.

Maar het was een groot toernooi en onvermijdelijk kwamen er ondertussen ook geregeld andere spelers even aan ons bord staan. Mijn allergrootste angst was dan ook dat die het zouden zien en vooral dat ze zouden laten merken dat ze het zagen. Gekke gezichten trekken, met elkaar smoezen, mij erop aanspreken ("Wat doe je eigenlijk op ...?") Ja, dat deden we toen nog gewoon). Maar het gebeurde niet.

En dan. Eindelijk, na lang nadenken, komt hij met 77.Th5†. De goede zet, maar in feite nog nietszeggend. Heeft hij het gezien? Zijn gezicht verraadt nog niets. Ik speel met een pokerface 77...Kg4. Het moment van de waarheid! Weer denkt hij lang na, het toneelstuk gaat de tweede akte in, en hij doet ... 78.Thg5†. Fout! Het zal toch niet waar zijn? Ik doe 78...Kh4. Hij verzinkt opnieuw in gedachten. Derde akte. En wéér komt 79.Th5†. Opnieuw leg ik met een stalen gezicht mijn hoofd in de strop: 79...Kg4. En dan gaat het plotseling snel. In plaats van het winnende schaakje met de andere toren doet hij

wéér het oliedomme 80.Thg5† en nog voordat ik remise kan claimen doet hij het zelf.

De onvoorstelbare opluchting! Ik vermoed dat ik hem onmiddellijk de winnende zet heb laten zien en dat ik hem nog heb uitgelachen ook, maar dat herinner ik me niet meer. Wat me al die jaren wél is bijgebleven is de tevredenheid over mijn acteertalent en het gevoel dat ik nog nooit in mijn carrière zo'n geluk gehad heb.

■ Voorbedachte rade

In dit specifieke geval denk ik dat weinig schakers me mijn 'voor-de-gek-houden' van de tegenstander kwalijk zullen nemen. Het was overduidelijk noodweer. Dat ligt misschien anders met een partij die ik drie jaar eerder speelde en waarin ontegenzeggelijk sprake was van voorbedachte rade.

Boersma – Van der Sterren

KNSB-competitie Philidor Leeuwarden-Desisco, 1978

1.d4 Pf6 2.c4 e6 3.Pc3 Lb4 4.e3 b6

Deze variant van het Nimzo-Indisch was destijds vrij populair, vooral in Nederland. Ik speelde hem met beide kleuren.

5.Pe2 La6 6.a3

Een principiële aanpak. Wit wil het loperpaar 'veroveren' zonder de concessie van een dubbele c-pion te doen. Maar met zijn vorige zet (5...La6 in plaats van het brave 5...Lb7) heeft zwart al een strategie op tafel gelegd waarmee hij heel andere concessies hoopt af te dwingen.

6...Le7

Het alternatief is 6...Lxc3† 7.Pxc3 d5. Door druk te zetten op de witte velden (en idealiter de witte lopers te ruilen met 8.cxd5 Lxf1) doet zwart, nog voordat wit zijn stelling kan consolideren, iets terug. Zo had ik het in eerdere partijen met deze variant gespeeld en ik was daar

eigenlijk heel tevreden over. Maar een jaar eerder had Raymond Keene me iets laten zien in de 6...Le7-variant dat te mooi was om niet uit te proberen.

7.Pf4

De hoofdvariant. Wit volgt een klassieke partij tussen Botvinnik en Smyslov uit hun match om het wereldkampioenschap in 1954. Ook op andere zetten speelt zwart trouwens 7...d5.

7...d5 8.cxd5 Lxf1 9.Kxf1 Pxd5

Smyslov had 9...exd5 gespeeld, waarna het agressieve 10.g4! hem in grote moeilijkheden bracht. Botvinnik won de partij en gaf in zijn annotatie ervan op deze zet het commentaar: "natuurlijk niet 9...Pxd5 10.Pcxd5! exd5 11.Dh5 c6 12.Pe6 g6 13.De5 Lf6 14.Pxd8 Lxe5 15.Pxf7", een onderdeel dat vijfentwintig jaar lang klakkeloos door alle theorieboeken was overgenomen.

10.Pcxd5 exd5 11.Dh5 c6 12.Pe6

Hier ongeveer moet ik ermee begonnen zijn: net doen alsof ik overspeeld aan het worden was. Ongelukkig kijken, langzaam en met tegenzin mijn zetten doen. Wie weet heb ik zelfs gezocht, gesteund, mijn lichaamshouding laten inzakken. Waarom? Nog even geduld.

12...g6 13.De5 Lf6 14.Pxd8 Lxe5

Om dit moment gaat het. Een witspeler die on-

Acteren achter het schaakbord

verschrokken vanaf de eerste zet op winst speelt volgt natuurlijk gewoon de analyse van Botvinnik. Maar een witspeler die argwaan heeft denkt hier goed na, vertrouwt de zaak niet en kiest voor het voorzichtige 15.Pxc6 Pxc6 16.dxe5 Pxe5 17.Ld2, waarna een vrij spanningsloos eindspel met een enorme remisemarge resteert. In welke categorie valt Paul Boersma?

15.Pxf7

De eerste dus. Misschien was mijn theater niet nodig geweest. Paul was altijd een buitengewoon zelfverzekerde speler die niet anders wilde dan voluit voor de winst gaan. Maar ik was zó bang dat de geweldige ontdekking die Keene gedaan had verspild zou worden aan een roemloze remise na 15.Pxc6, dat ik alles uit de kast haalde om hem in die onverschrokken stemming te houden.

15...Kxf7 16.dxe5 Pd7 17.f4 Pc5

Wat Keene ontdekt had was niet zozeer een nieuwe zet, maar dat de beoordeling van Botvinnik niet deugde. Dat was nogal wat, want ook in 1978 golden de analyses van deze legendarische wereldkampioen nog altijd als zo gezaghebbend dat eraan twijfelen gelijk stond aan jezelf belachelijk maken. Maar hij had gelijk! Wit heeft dan wel een pion meer, maar met een onaantastbaar sterk paard op e4, een hechte pionnenstructuur (c6-c5) en de optie om met g6-g5 agressief te worden op de koningsvleugel is het zwart die

de beste kansen heeft. Keene had me zijn idee laten zien toen we in 1977 beiden secondant waren bij het Jeugdwereldkampioenschap in Graz en ons, als onze pupillen aan het spelen waren, nogal verveelden. Onze conclusie was dat wit voor een zware taak staat. Inmiddels waren we ruim een jaar verder en geen van beiden hadden we een kans gehad om ons nieuwe wapen in de praktijk te testen, wat in het geval van Keene trouwens niet zo gek was want hij speelde nog maar heel weinig. Nu ik in deze partij tegen Paul Boersma eindelijk de variant op het bord kreeg en mijn tegenstander zet voor zet de door de theorie voorgeschreven weg naar 'groot voordeel' volgde kon ik mijn geluk niet op. Maar o, wat zou het erg zijn als hij argwaan kreeg en zou 'vluchten' in 15.Pxc6! Wat kon ik doen om mijn tegenstander in de val te lokken? Acteren dus.

Definitief verwijderd

Eenmaal in de diagramstelling aangekomen richtte ik me op, keek mijn tegenstander een beetje schuldbewust maar héél triomfantelijk aan en speelde de partij vlot uit. Het nieuwtje is trouwens nooit op naam van Keene, noch die van mij gezet. Daarvoor was een partij in de KNSB-competitie te anoniem in die tijd. Een jaar later bleek ook Robert Hübner op de hoogte te zijn, want in het elitetoernooi van Montreal 1979 speelde hij de variant (met zwart) tegen Jan Timman. Ook die kreeg het zwaar te verduren, maar hield met veel moeite wél remise. Die partij kreeg uiteraard alle aandacht en daarmee werd het oude oordeel van Botvinnik definitief uit de theorieboeken verwijderd.

18.Ld2 Ke6 19.Ke2 Pe4 20.b4 g5 21.Thc1 c5 22.bxc5 bxc5 23.Tab1 Tag8 24.Tg1 Tg7 25.Tb5 h5 26.Ta5 Tb8 27.Ta6† Kf5 28.Lc1 Tgb7 29.Tf1 g4 30.Th6 c4 31.Txh5† Kg6 32.Th4 Tb2† 33.Lxb2 Txb2† 34.Kd1 Tb1† 35.Ke2 Tb2† 36.Kd1 c3 37.Txg4† Kf7 38.e6† Kf6 39.Tg5 Td2† 0-1

Ja, het was list, maar was het ook bedrog? ■

Oud-clubkampioen Oscar Ignatia

Oscar Aurelio Ignacia: De schrik van Het Hok

Tony Lith

De eeuwige ranglijst der clubkampioenen van Caïssa wordt al jaren aangevoerd door Oscar Aurelio Ignacia. Hij werd van 1979 tot en met 1984 maar liefst zes keer clubkampioen. Toen ik van barman Jan de Fries van de Laurierboom hoorde dat Oscar daar aanwezig was geweest, werd mijn belangstelling gewekt. Wat zou dat voor een man zijn? De afspraak was snel gemaakt. Als we de Laurierboom binnenlopen is Oscar al in een geanimeerd gesprek verwickeld met zijn opvolger als clubkampioen, Robbert van het Kaar. 'Een heel lieve jongen', volgens Oscar. Vanzelfsprekend was schaakchroniqueur Dirk Goes aanwezig bij deze ontmoeting.

Oscar is afkomstig van Curaçao. Daar leerde hij het schaken van een Nederlandse frater. Deze zag zijn talent en gaf hem na verloop van tijd wat schaakboeken en -bladen. Hij speelde daar bij een club en beschouwde zich al snel als de officiële jeugdkampioen van de Antillen. Eenmaal in Nederland gearriveerd om in de textielwereld een opleiding te volgen en een baan te vinden, kwam hij al snel in aanraking met het Amsterdamse schaakwereldje. In het begin voetbalde hij nog, maar na het incasseren van wat schoppen op het voetbalveld bekoelde zijn enthousiasme. Dan liever de 64 velden! Het Amsterdamse schaakleven speelde zich af in een paar café's, zoals Het Hok op het Leidseplein. Oscar

was daar dag en nacht te vinden. Het schaken ging hem goed af en dat was maar goed ook want hij speelde vaak om geld. De frater had hem wat 'truukjes' geleerd en die wist hij met succes te gebruiken. Binnen korte tijd stond hij bekend als de 'Schrik van Het Hok'. In Het Hok leerde hij ex-Caïssaan Bert Wijchgel kennen. Deze introduceerde hem bij Caïssa waar in die tijd de legendarische Willem Eijgenbrood alleenheerser was. In het eerste jaar eindigde hij nog als tweede, maar het jaar daarop werd hij voor het eerst clubkampioen. Hij kreeg toen te maken met de familie Deken, de zeer aanwezige Stalinistische factie binnen Caïssa. Nadat hij drie keer clubkampioen was geworden, wilde Oscar de kampiensebeker houden, maar Paula Deken zei: 'Als je zes keer kampioen wordt, dan mag je de beker houden'. Dat inspireerde hem tot zijn opmerkelijke reeks. Soms ervoer hij Caïssa als een verschrikkelijke moeder met veel sociale controle, maar toch ook met mensen die elkaar hielpen bij tegenslag. Oscar speelde in het eerste van Caïssa met o.a. 'mijn vriend' prof. Van Hulst. Hij vervoerde de heren bij externe wedstrijden in zijn auto.

Hij vergelijkt zich graag met een tijger die achter het bord geduldig op zijn kansen wacht.

hij meegholpen aan het organiseren van een aantal toernooien. Ook heeft hij meegewerkt aan de organisatie van het open Nederlands jeugdschaakkampioenschap. Nadat hij Caïssa verliet, woonde hij jaren in Hengelo waar hij lid werd van Esgoo.

Soms ervoer hij Caïssa als een verschrikkelijke moeder met veel sociale controle, maar toch ook met mensen die elkaar helpen bij tegenslag.

De laatste jaren is Oscar bezig met het maken van een schaakfilm, een complexe zaak. Hij laat zich daarbij inspireren door het boek van A.D. de Groot: 'Het denken van den schaker: een experimenteel-psychologische studie.' De werking van het brein fascineert hem. 'Hoe werkt het brein van Carlsen?' Er zijn contacten met wetenschappers die hem adviseren bij het concretiseren van zijn ideeën. Oscar houdt moeiteloos een monoloog gaande waarin hij ook kans ziet om ideeën van Yuval Noah Harari in zijn betoog te verwerken. Wij wensen hem veel succes bij het realiseren van zijn project. ■

■ Mentaal

Oscar kan slecht tegen zijn verlies en probeert dat op een fanatieke manier te vermijden. 'Schaken is ook een mentaal ding. Soms moet je met de rug tegen de muur spelen en dan moet je voldoende zitvlees hebben'. Een verloren partij werd uitgebreid geanalyseerd. Graag speelde hij de Svesjnikov-variant van het Siciliaans, maar hij voelde zich ook thuis in 'rommelschaak' waar je met de juiste mentale instelling succes kan hebben. Hij vergelijkt zich graag met een tijger die achter het bord geduldig op zijn kansen wacht. Mir Sultan Khan was zijn favoriete schaker. Oscar heeft zich ingezet voor het verbreiden van het schaken bij de jeugd. Hij was gediplomeerd schaakinstructeur. In de jaren '80 heeft

Aangezien de coronacrisis het ons voorlopig onmogelijk maakt om op dinsdagen te schaken in Huize Lydia, is er een alternatieve clubavond gestart op de schaaksite Lichess.com. Caïssanen die zich daar (gratis) hebben ingeschreven en zich tussen 19:15 en 19:45 telefonisch of per sms aanmelden bij de competitieleider van de interne (0614927230), kunnen op dinsdag om 20:00 deelnemen aan rapidwedstrijdjes in viertallen – online! Voor digibeten of leden met drempelvrees heeft Sierk Kanis een overzichtelijke uitleg op de clubwebsite geplaatst (caïssa-amsterdam.nl) met inbegrip van een heus helpdesknnummer.

De klok lóópt

Willem Grünbauer

Als enige nog. Even voel ik een weemoedige huivering door mij heengaan als ik zie dat er nog slechts een drietal in het decennium na mij lid werden van Caïssa. Slechts drie nog: Frans de Vreeze (1974), Hans Uiterwijk (1976) en Robert van het Kaar (1979) werden lid van Caïssa in de zeventiger jaren van de vorige eeuw.

Zo werd ik met het verstrijken van de tijd een eenling: iemand die Caïssa nog kende toen ze slechts 15 was en die, net als ik toen, de meerderjarige leeftijd nog bereiken moest. Ach, Caïssa en ik zijn zowat even oud. We schelen slechts een jaar en we beleefden een groot deel van onze tienerjaren in de tijd waarin een aardig muziekgroepje vanuit Liverpool de wereld veroverde en waarvan onlangs nog de echo, voortgebracht door drie onzer clubleden, in huize Lydia nagalmde. Na onze eerste kennismaking, rond oktober 1966 zijn Caïssa en ik altijd bij elkaar gebleven.

Gezichten

En zo, als eenling uit die tijd, struin ik door de lijsten met namen, voor velen nietszeggende namen, maar voor mij doorgaans namen waarbij ik meteen weer gezichten voor me

zie. Gezichten die in de loop van de tijd, mede het gezicht bij Caïssa hebben bepaald. Maar ja, wie kent ze nog?

Hoeveel zijn er nog die de vermaarde heer Willem Eijgenbrood hebben gekend? De eerste dame aan het schaakbord, de latere penningmeester, mevrouw Hogeboom? Wie weet nog van de periode waarin Caïssa vier Dekens, Paul, Paula, Willem en Anton tot haar leden mocht rekenen?

Voorbij is die tijd, de namen verdwenen stilaan achter de horizon, slechts hier en daar is nog een pennenstreek over van schakers die er niet meer zijn. Zoals de partij van Errit Peterma en Menashe Goldberg op 11 maart 1986, CaïssaNieuws 292, en dan besef je: twee spelers verdwenen, maar hun partij bleef.

Behalve de namen vind ik ook anekdotes in het archief, zoals die over Efim. Efim overleed een maand nadat ik geboren werd. Een slordige twintig jaar daarvoor speelde hij een simultaan in een Duitse stad, waarbij tegen een dame het volgende op het bord kwam:

Efim-Mevrouw X

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Pc3 dxe4 4.Pxe4 Pd7 5.Pf3 Pgf6 6.Peg5 Le7 7.Pxf7 Kxf7 8.Pg5†

Toen Efim Bogoljubov weer bij het bord kwam, verzuchtte de dame: “Ga ik met de koning naar e8, dan verlies ik de dame door Pxe6. En als ik met de koning naar g8 ga, dan kunt u vervolgen met Pxe6 en Pe6xc7.” Vol compassie stelde Efim aan de dame in kwestie voor: “Indien u wilt, draaien we het bord om.” De dame aanvaardde vervolgens dit ‘nobe’ aanbod gretig. Er volgde toen:

Mevrouw X-Efim

8...Kg8 9.Pxe6 De8 10.Pxc7 Lb4†!

Zo scharrel ik nog wat door de oude bladen en zowaar kom ik nog een artikel van mijzelf tegen, over schaakopeningen. Zelf schaakte ik toen al meer dan twintig jaar en ik voelde kennelijk de behoefte om mijn ervaringen met de clubleden te delen en plaatste op één enkel A-viertje 130303 schaakopeningen. Het is bijzonder aardig om met de kennis van nu te lezen hoe ik toen dacht. Het stuk is te vinden in Caïssa-Nieuws 292. ■

Over de loper als sleutel tot schaaktermen

Henk Verkuyl

Wat doen vaktermen in een woordenboek? De internet-editie van Van Dale omschrijft de betekenis van woordenboek als 'boek waarin woorden (...) met hun betekenis (in alfabetische volgorde) zijn opgenomen' en die van boek als een 'geheel van een aantal bedrukte of beschreven bladen van papier, perkament of andere stof (...)'. In het woorddeel –boek is het betekeniselement 'van papier' essentieel. Van Dale volgt hier het heersend taalgebruik, maar hoe lang heerst dit nog? Bij het elektronisch uitgeven van boeken verdwijnt papier als noodzakelijke voorwaarde. Als de betekenis van woordenboek via –boek zo nauw verbonden is met papier, dan is de vraag: hoe sterk is de betekenis van een woord in een woordenboek bepaald door de organisatie van dat geheel van 'bedrukte of beschreven bladen van papier'? Na het verschijnen van Van Dale 13 in 1992 stelde ik die vraag in De Nieuwe Taalgids in 1993 met het oog op de behandeling van vaktermen gebruikt in logica, wiskunde, economie, rechten, etc., waaronder ook schaken. De computer deed in die tijd zijn intrede in de

organisatie van gegevensbestanden.

■ Onvoldoende compleet

Van oudsher schreven en daarna typten woordenboekmakers betekenissen van woorden op kaarten, die terecht kwamen in kaartenbakken. Het kaartformaat is nog te zien op internet want wie klikt op gtb.inl.nl/search, krijgt toegang tot de oermoe-der van alle Nederlandse woordenboeken, het WNT. Bij het intikken van loper als zoekwoord verschijnt de kaart, in het lexicografische jargon artikel geheten, voor looper, met dubbel oo. Rechtsboven staat in een blokje Vorig artikel: loopend en Volgend artikel: loopgraaf. Het bestand van het WNT is elektronisch toegankelijk, maar georganiseerd als een serie kaarten in alfabetische volgorde met op elke kaart: grammaticale informatie, een betekenisomschrijving, voorbeelden en verwijzingen naar andere kaarten. De zoekfunctie verandert weinig aan de organisatie: het is een iets handiger vorm van bladeren. Behandeling van vaktalen in een woordenboek vraagt om

Van Koningin naar Dame, van Raadsheer naar Loper en van Kasteel naar Toren veranderden de namen van schaakstukken in het woordenboek in de loop der tijd. Ook hun definities en omschrijvingen zijn daar voortdurend aan verandering onderhevig. Hoe kan dat worden uitgelegd als de regels van het schaakspel zelf al eeuwen in essentie ongewijzigd zijn? En waar houdt het op?

waard. Waar houdt het op? Het houdt op door afstand te doen van de gedachte dat een woordenboek dé betekenis van een woord geeft in de vorm van één omschrijving, op papier of op het beeldscherm. Een beeldscherm geeft niet meer dan eerste

Waarheid

Op het vroegere (Belgisch-Nederlandse) Instituut voor Lexicologie is een gegevensbestand te vinden dat losgezongen van de kaartenbak elektronisch is opgezet. Het is te zien op <http://anw.inl.nl/search>. Helaas is door bezuinigingen dit project bijna de nek omgedraaid, maar het woord looper is er met een plaatje te vinden (zie vooral ook koe)! ■

sleutel van een “deur” die toegang geeft tot een tweede laag van georganiseerde informatie waarin tegelijk ook een sleutel verpakt zit die dan verder leidt naar een diepere informatielaag met weer een verpakte sleutel die nog weer dieper gaat, enzovoorts. Met terugwerkende kracht zou dit inhouden dat definitie van paard in Van Dale als ‘naam van een stuk uit het schaakspel’ uit 1992 niet eens zo slecht was en voor alle schaakstukken zou kunnen gelden. Zoekt men in een elektronisch bestand het woord loper op, voor het gemak aangeduid als loper1, dan zou bij ‘naam van een schaakstuk2’ doorgeklikt kunnen worden naar organisatielaag 2 van de informatie waar niet alleen voor loper1 de voornaamste schaakeigenschappen worden gegeven onder loper2, maar ook voor de andere stukken.

Schaken en stress gaan goed samen. De leukste partijen zijn namelijk ook de spannendste partijen. Maar er zijn ook genoeg schakers die stress graag vermijden, en liever veilig spelen, of zelfs een remiseaanbod accepteren terwijl ze beter staan.

Remises, stress en milieuveruiling

Jos van Ommeren

Als we stress ervaren, komt dat doordat er extra cortisol geproduceerd wordt door het lichaam. Cortisol staat ook wel bekend als het stresshormoon. Het heeft als doel om ons reactievermogen te versnellen, maar het heeft ook invloed op cognitieve beslissingen. Chronische stress is zeer slecht voor mensen (de hippocampus in de hersenen wordt beschadigd door cortisol), maar er zijn ook aanwijzingen in de wetenschappelijke literatuur dat stress ertoe leidt dat je minder risico wilt nemen. Met andere woorden: als je meer stress hebt, zal je sneller remise willen maken dan als je geen stress hebt. Nu is het zo dat cortisol ook wordt beïnvloed door milieuveruiling. Met name als er meer fijnstof aanwezig is, produceert je lichaam meer cortisol. De logische conclusie die hieruit volgt is dat schakers meer remise maken als er meer fijnstof in de lucht is. Zou dit echt waar zijn? Ik heb dit samen met mijn collega Joris Klingen proberen te onderzoeken op basis van gegevens van de landelijke KNSB competitie vanaf 2002 (verkregen, met dank aan Koos Stolk, van de KNSB).

■ Fijnstof en remise

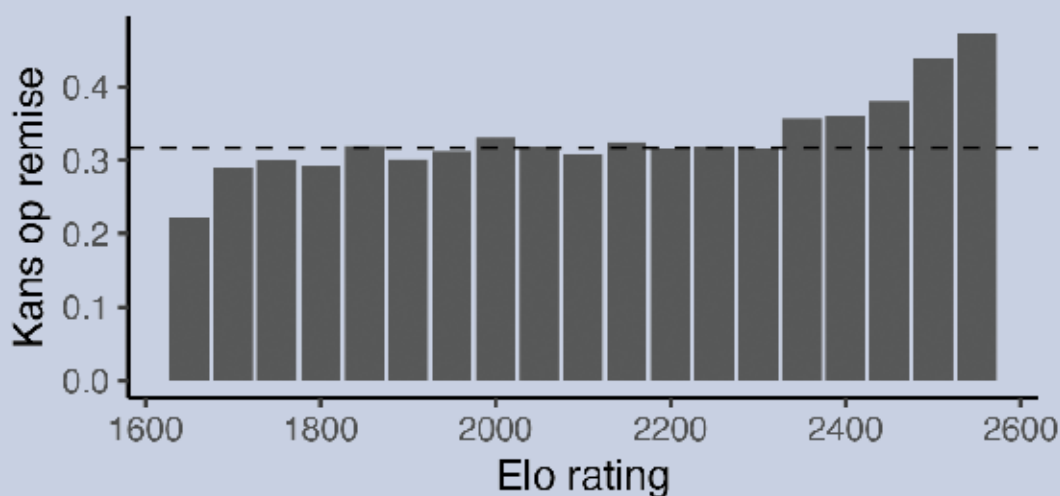
Bij dit onderzoek houden we rekening met andere factoren die de kans op remise kunnen beïnvloeden, zoals weeromstandigheden, maar ook ELO-ratings, locatie en speeldatum. Het mee-

nemen van deze factoren is belangrijk want misschien is het wel zo dat er in Amsterdam meer remise wordt gemaakt, en er daar ook meer fijnstof is, maar dat fijnstof niet een oorzakelijk effect heeft op de kans om remise te maken.

We hebben ongeveer 20000 partijen geanalyseerd (alleen voor locaties die op een korte afstand van waarnemingsstations staan, zie figuur 1), en warempel, het lijkt erop dat als er meer fijnstof in de lucht zit (op de locatie waar gespeeld wordt), er ook meer remise wordt gespeeld. En dat in een land waar het fijnstofgehalte in de lucht nog relatief laag is (ga maar eens naar China). In het bestand dat we hebben geanalyseerd is 32% remise. Bij hoge concentraties van fijnstof is dat ongeveer 33 tot 37%. We bereiden momenteel de publicatie van onze bevindingen in een wetenschappelijk tijdschrift voor. Hopelijk kunnen we onze vakbroeders overtuigen van dit verband.

Nu is het ook leuk om te weten waardoor dit komt. Zou het zo zijn dat hogere fijnstof leidt tot snellere remises (verklaring 1) of dat schakers andere zetten gaan doen (verklaring 2)? Dit heb-

Figuur 1

ben we verder onderzocht op basis van 2000 partijen uit de meesterklasse waarvan we de volledige partijnotatie konden krijgen. De statistiek is niet helemaal overtuigend helaas, maar er zijn wel aanwijzingen in de data dat schakers inderdaad iets vaker veilige openingen kiezen, en ook vaker dezelfde kant op roken als er meer fijnstof is, maar er zijn ook aanwijzingen dat de partijen iets korter duren. Het lijkt er dus op dat allebei de verklaringen een rol spelen.

Ratingverschil en stress

Een andere vraag die we ons gesteld hebben is of fijnstof een sterker effect heeft als het ratingverschil tussen schakers groter is. Het idee is dat een groot ratingverschil vaker leidt tot stress. Ook dat is waarschijnlijk waar. Het lijkt erop dat de effecten van fijnstof het kleinst zijn als het ratingverschil minder is dan 50 ratingpunten.

Het analyseren van schaakuitslagen in werktijd verhoogt natuurlijk de feestvreugde. Heb ik nog meer geleerd over schaken? Toch wel wat. Bij het analyseren van de effecten van fijnstof op de kans op remise, hielden we ook rekening met de ELO-rating van de spelers. Het blijkt nu dat de kans om remise te maken voor spelers met een rating tussen 1800 en 2300 ongeveer even groot is als ze spelen tegen een tegenstander van dezelfde sterkte. (Zie figuur 2) Dit had ik niet verwacht. Dit gaat overigens niet op voor sterkere spelers. Vanaf 2300 neemt de kans op een remise heel

sterk toe. Spelers met een rating van 2600 maken ongeveer in de helft van hun partijen remise. Mijn interpretatie: vanaf 2300 hebben spelers meer controle over het spel. Of ze meer plezier hebben is natuurlijk weer een andere vraag. ■

Jos van Ommeren is stedelijk econoom en werkt bij de Vrije Universiteit

Figuur 2

CN-connect: Weronica en Kacper

Ze kwamen aanwaaien in Lydia aan het begin van dit competitiejaar. Kacper maakte met zijn bescheiden 1900+ furore door onze prominenten Eelke Wiersma, Piet van der Weide en Robert Kikkert te verslaan. Karol Lesman, even terug uit het Poolse, stelde hen in staat om in ons huis in hun moedertaal te converseren. Zo kwam hij te weten dat allebei de ouders van Weronica grootmeester zijn en dat de beide jongelingen van plan waren om een heel jaar – een tussenjaar voor hen – in Amsterdam te verblijven. Inmiddels zijn hun plannen door de werkelijkheid ingehaald: het coronavirus heeft hen voortijdig terug naar Polen geblazen.

Hello!

We are Weronica and Kacper from Poland. A couple of months ago we both finished highschool and we decided to take a break before university and travel. We chose Amsterdam and as soon as we got

here we started to look for some chess club or chess cafes. The first one we found was Caïssa. We really enjoy this club. It has a warm and welcoming atmosphere and there are so many chess lovers in

here. It is really nice to come here and play chess, talk and drink a coffee. As chess lovers we are enjoying our time here very much and we are thankful for letting us be part of Caïssa. ■

Oplossingen

Combinaties

Diagram 1

Coen Venema – Marjolein Theunissen

Externe, 13 oktober 2016

1.Tf8 Dreigt zowel Dd8 als Txf7 **1...Lb7** 1...Kxf8 gaat mat na 2.Dd8† Pe8 3.Txf7† Kg8 4.Dxe8† Df8 5.Dxf8# **2.Txf7† 1-0**

Diagram 2

Dries Wedda – Rogier van Arkel

Externe, december 2016

1...Pxf3† 2.Lxf3 Dg5† 0-1 Na 2...Lxf3 3.Tfb1 ontsnapt wit.

Diagram 3

Cees Visser – Ed Roering

Interne, 21 november 2017

1...Txc3 2.Kxa3 2.Kxc3 Ld4† 3.Kb4 Pxc2† 4.Ka5 Lc4# **2...Txc2** Pd2 staat aan-gevallen en de koning zit in een matnet. **3.Pb1 Lf1† 4.Kb4 Lc5# 0-1**

Diagram 4

J. Grochal – Arno Bezemer
Belgie, 2018

1...Lc3 0-1 Dreigt Txd1 en daar is niets tegen te doen want 2.Txd6 Te1 is mat.

Diagram 5

Jasel Lopez – Edwin van Haastert

Externe, mei 2018

1.Te7† Wikkelt af naar een gewonnen pionneindspel. **1...Txe7 2.fxe7 Kxe7 3.Kg4 1-0** Er had kunnen volgen: 3...Kf6 4.f4 Ke6 5.Kg5 Kf7 6.f5 gxf5 7.Kxf5 Ke7 8.Ke5 en wit haalt beide pionnen op.

Diagram 6

Arno Bezemer – Gertjan van der Hoeven

Interne, september 2018

1...Pxe4 2.Pxe4 2.Lxe4 Pxe4 3.Pxe4 f5 **2...Pxe4 3.Lxe4 Dd5 0-1** Wit gaat mat na 4.Lxd5 Lxd5† 5.Tf3 Lxf3#

Diagram 7

Aleks Varnica – Peter van der Vlis

Interne, 16 oktober 2018

1.Txc5 dxc5 2.Lxe6 fxe6 3.Dxg6† En wit won in de aanval. **1-0**

Diagram 8

René Pijlman – Frans Roes

Interne, 27 november 2018

1.Lxf7† Kxf7 2.Pg5† Kf6 2...Kf8 3.De6 of 2...Kg8 3.De6† Kh8 4.Pf7† Kg8 5.Ph6† Kh8 6.Dg8† Txd8 7.Pf7# **3.d5+** En wit won. **1-0**

Diagram 9

Abe Willemsma – Kassel

Bregenz, 26 mei 2019

1.Dxg5† Kxg5 2.Lc1† Kh5 3.Pf6# 1-0